

Ελευθερόπολις

ΤΡΙΜΗΝΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΩΝ ΑΡΜΕΝΩΝ ΑΠΟΚΟΡΩΝΟΥ ΧΑΝΙΩΝ

ΧΡΟΝΟΣ 5ος, ΦΥΛΛΟ 206, ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ, ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ, ΜΑΡΤΙΟΣ 2001 ΤΙΜΗ ΔΡΑΧΜΗ 1 ΣΟΥΛΙΟΥ 124 ΤΚ 173 42 ΑΘΗΝΑ

Το γραμματσάκι μας

Φτου μας, αλάβωτά μας, των караγκιουλέδω!

Εμαζωχτήκαμε, αναγνώστη μου, κι οφέτος οι αρμενιοί κι οι ξενομερίτες φίλοι μας να ψηφίσουμε τσι κυβερνήτες του Συλλόγου, να κόψουμε τη φτόνη μας τση Πρωτοχρονιάς, και να σκουτελοβαριχτούμε. Εμείς τ' αντράκια με τσι κοπελιές, κι οι γερόντοι με τσι γερόντισσες τωνε. Και σαν ήπιαμε τη φασκομηλιά μας για να ζεσταθούμε, και βγάλαν οι Μεγάλοι λόγους για την περίπτωση, καλέσαμε στο ύστερο και το γέρο γραμματσάκι του "Γραμματσάκιού", να πιάσει τ' αγριόφωνο κι ευτός, τσιτόνόντας τονε να μανίσει και ν' αρχινίξει, ως συνήθως, την γκρίνια του, μ' αναφιλέ. Γιατί, αντισ να μας αβιζάρε, αρχινίξε, ως έπιασε το μαραφέτι, αγγελικούς χαιρετισμούς, στα φράγκικα μάλιστας, και παινέματα, θαυμάσματα και θυμιάσματα στα γένια μας τ' αρμενιανά έκαμε. Είπε μας το λοιπόν:

-Γκουτομόρνι και χάι χούη ντουγιοντού караγκιουλέ!

Γελάτε, ε; Κι αμ' είναι θαρείτε μωρέ, πως πάντα μας ιπαμιάδες, κουκολογάδες και χοχλιδοφαγάδες θαν' είμασαν οι αρμενιοί, και θα χαιρεθιούμαστε σα σμίγομε, μ' εκείνα τα παλιομοδίτικα του καιρού τση Κρομμυδοπανάστασης; Ωρα καλή και σελά μαλέκι, κι είναι κάν' η γρα σου και τα παιδόγγονά σου! Πάνε, καμμέχαροι, αυτά, και να μου τ' αποχαιρέτατε.

Δε θαρείτε, μωρέ, τσι πολυτέλειες μας τσι σημερινές, απού παχτώσαμε παλάτι να συναχτούμε και να τραταριστούμε! Περάσαν εκείν' οι καιροί που γυρίζαμε τ' απόμερα σοκάκια τσ' Ομόνοιας, να βρούμε πράμα κουλουκάκι γη καφενεδάκι κιανιούς κρητικού, να μας το δώσει για ψυχικό, ν' αναμαζωχτούμε και να ζεπιτικωθούμε από την κρυγιότη του κερατά. Κι εδά! Εδά 'ναι 'δα! Που δεν προκάνομε τα μεγαλεία!

Εμπήκαμε, θα το μάθετε, και στο Ιντερνέτι, εσά για τη δόξα και για τη ρεκλάμα. Κι ό βέβαια πως με τούτο να το μαραφέτι το Ιντερνέτι, θα διαλαλούμε μπάμιες αρμενιανές, παστενάγλες, λουμπίνους, χοιρομουρίδες, τσιμούλια και κολακάτσια. Αντά 'ναι δουλειές παρακατιανές, παλιοκαιρίτικες, τσ' Αλβανούς και τσ' Ατζιγγάνους τσ' αναθέσαμε. Εμείς είμασαν εδά πασάδες κι αγάδες, σαράφηδες, χρηματιστές, αφοπλιστές, τοκιστές και σουλατσαδόροι. Μηδέ τσικουδιές πολυτίνομε μπλιο, μηδέ μαρουβάδες δοκιμάζομε, παρά σαφίς σφηνάκια, βίσικια, τζίνια και βότκες, κι άλλ' ακριβά πιωτά κατεβάζομε με μια, κιας μάσε ξεφλουδιζουσε

+ συνέχεια στη σελίδα 5

Σε ένα εντυπωσιακό χώρο, με φόντο την Ακρόπολη, στις αίθουσες του Ξενοδοχείου "Τιτάνια" έγινε στις 28 Ιανουαρίου 2001 η πολλαπλή Πρωτοχρονιάτικη εκδήλωση του "Κριτοβουλιδή", που θα μείνει σε όλους μας αξέχαστη. Το πρόγραμμα της εκδήλωσης περιελάμβανε τον διοικητικό και οικονομικό απολογισμό του Διοικητικού Συμβουλίου, την διενέργεια εκλογών για την εκλογή νέου Δ.Σ., την απόδοση τιμής στο Ιδρυτικό μέλος του Συλλόγου Γιάννη Βαγιωνάκη και φυσικά την κοπή της Πρωτοχρονιάτικης πίτας.

Πρόεδρος της Γενικής Συνέλευσης εξελέγη η κ. Μαρία Τσιτσιρίδη, και γραμματέας η κ. Δήμητρα Παράσχου.

Την εκδήλωση άνοιξε με ομιλία του ο πρόεδρος του συλλόγου Γιώργος Φρεσκάκης, ο οποίος αναφέρθηκε στις δραστηριότητες του Συλλόγου την τελευταία διετία και παρουσίασε τον απολογισμό του Δ.Σ. Αναλυτικότερα ο πρόεδρος αναφέρθηκε στις δραστηριότητες του συλλόγου την χρονιά που πέρασε. Εκδηλώσεις όπως αυτή στο κέντρο "Ζορμπάς" (Μάρτιος 2000), τα μαθήματα κρητικών χορών το καλοκαίρι και γενικότερα τις εκδηλώσεις το καλοκαίρι στους Αρμένους με κορυφαία την εκδήλωση - αφιέρω-

ΠΑΣΧΑ 2001

Φιληθείτε γλυκά χείλη με χείλη,
πέστε Χριστός Ανέστη, εχθροί και φίλοι.

Διονύσιος Σολωμός

"ΤΟΥ ΝΙΟΥ Τ' ΑΗ ΓΙΩΡΓΙΟΥ ΤΟΥ ΚΑΒΑΛΛΑΡΗ"

Ο Άη Γιώργης, τ' όμορφο παλικάρι και ο γενναίος ιππότης, που, σύμφωνα με το θρύλο, σκοτώνει το δράκο και ελευθερώνει έτσι το νερό και τη βασιλοπούλα, υπερασπίζεται τους φτωχούς, και ως στρατιωτικός άγιος ελευθερώνει τους αιχμαλώτους, από τα χέρια των εχθρών, είναι, όπως γράφει ο καθηγητής Δημ. Λουκάτος ("Το Βήμα", 5-5-1959) "από τους δημοφιλέστους αγίους της Χριστιανοσύνης, κι έχει γίνει ο θρυλικός, και σε μας και στους άλλους λαούς[...] είναι των "αιχμαλώτων ελευθερωτής" και των "πτωχών υπερασπιστής", που τον αναζητούσαν πολύ με τις ιδιότητές του αυτές οι σκλαβωμένοι του Μεσαίωνα[...] Ο νεαρός καβαλάρης βρέθηκε ωραία να γιορτάζεται την Άνοιξη, αλλά κι η Άνοιξη του δίνει περισσότερη αίγλη, τον κάνει φωτεινόν Απόλλωνα που λογχίζει με τις δέσμες των ακτίνων του χειμωνιάτικα σκότη, και του εμπιστεύτηκε τα χρονικά ορόσημα για το ξεκίνημα προς το καλοκαίρι..."

Αυτή την ομορφιά, τη λαϊκή χαρά και τη χάρη της ανοιξιάτικης φύσης, μας τα δίνει μ' ένα θαυμάσιο ποιήμα του, ο ποιητής Ιωάννης Γρυπάρης (1870-1942), απ' όπου και το απόσπασμα που δημοσιεύομε πιο κάτω.

X.M.

Με εντυπωσιακή συμμετοχή Αρμενιανών, σε ένα πολιτισμένο περιβάλλον, πετυχημένη και φέτο η Πρωτοχρονιάτικη εκδήλωση του Συλλόγου μας στο Ξενοδοχείο "Τιτάνια"

Μια άποψη από την εκδήλωση

μα στη μνήμη Γεωργίου Μιχελογιάννη. Συνδιοργανωτής σε αυτήν την τελευταία ήταν ο Δήμος Αρμένων. Ο πρόεδρος ευχαρίστησε τον Δήμο, ιδιαίτερος τους κ.κ. Καλιβρετάκη &

Χαλβαδάκη, για την παραχώρηση του χώρου που στήθηκε η προτομή του γιατρού, την ονομασία της πλατείας

+ συνέχεια στη σελίδα 3

Γεννήσεις, βαπτίσεις κι άλλες ειδήσεις και χαρές αρμενιανές

ΑΡΡΑΒΩΝΕΣ

Η **Ανδρονίκη Τερεζάκη** του Ελευθερίου και της Αικατερίνης, και ο **Εμμανουήλ Ζυμβραγουδάκης** του Χρήστου από τα Χανιά αρραβωνιάστηκαν στις 27 Ιανουαρίου στους Αρμένους.

Η ευχή μας στ' αρραβωνιασμένα:

*Το ριζικό κι η μοίρα σας
να αθιούσι και να δένου,
χρυσούς καρπούς να κάμετε,
τον κόσμο να πλουταίνου.*

ΓΑΜΟΙ

Η **Κωνσταντίνα Καλούδη** του Εμμανουήλ και της Θεοφανίτσας και ο **Γεώργιος Προεστάκης** του Γεωργίου και της Φιλιάς παντρεύτηκαν στους Αρμένους στις 23 Φεβρουαρίου.

Η ευχή μας στο νιόπαντρο ζευγάρι:

*Το ριζικό κι η μοίρα σας
ν' αθιού μαργαριτάρια,
να δένουσι βαρύτιμα
ζαφείρια και λιθάρια.*

ΒΑΦΤΙΣΕΙΣ

Η **Κωνσταντίνα Καλούδη** του Εμμανουήλ και της Θεοφανίτσας και ο **Γεώργιος Προεστάκης** του Γεωργίου και της Φιλιάς παντρεύτηκαν στους Αρμένους στις 23 Φεβρουαρίου.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Οι ξυλογραφίες είναι του μεγάλου Έλληνα χαρακτήρα Γιάννη Κεφαλληνού (1894-1957). Και τα δύο δίστιχα με τις ευχές μας, είναι του κρητικού "Στάθι" του 1600. Χ.Μ.

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ

Η **Χρυσούλα Σταμπολάκη** σύζυγος του **Βασιήλ Χαλβαδάκη** γέννησε στις 2 Νοεμβρίου **κοριτσάκι**. Να τους ζήσει.

ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ

Στην αγαπημένη μου αδελφή **Ανδρονίκη** που αρραβωνιάστηκε το Μανώλη Ζυμβραγουδάκη εύχομαι κάθε ευτυχία.

Σοφία Ελ. Τερεζάκη

ΠΗΡΑΝ ΤΟ ΠΤΥΧΙΟ ΤΟΥΣ

Ο **Ευθύμης (Θέμος) Πιπεράκης** ο

νεότερος, γιος του Μανώλη και της Αλεξάνδρας (καταγωγή Αρμένιοι και Σελλιά), επήρε στις 11 Ιανουαρίου 2001, το Master στα Ηλεκτρονικά-Τηλεπικοινωνίες, από το Πανεπιστήμιο του

SHEFFIELD της Αγγλίας. Οι γονείς του πήγαν μέχρι εκεί για να παραβρεθούν στην απονομή του πτυχίου και να τον καμαρώσουν. Τη χαρά τους συμμερίστηκε και ο συννεφιασμένος, χειμωνιάτικος καιρός, που τους έκανε ένα διάλειμμα με ήλιο, για τη σχετική φωτογραφία.

Ο **Γιώργος Αμπαρτζίδης**, του Παναγιώτη και της Σοφίας, εγγονός του Μιχάλη Χαρ. Τερεζάκη, πήρε πτυχίο του Οικονομικού Πανεπιστημίου, τμήματος Διεθνών και Ευρωπαϊκών Οικονομικών Σπουδών.

ΕΠΙΤΥΧΟΝΤΕΣ

Η **Μαρία**, κόρη του Γεωργίου Ψωμά και της Διαμαντούλας Ιωάν. Πατηνωτάκη, πέτυχε στο τμήμα Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης στο Ρέθυμνο.

Η "Ε" θέλοντας να είναι συνεπής ως προς το χρόνο έκδοσης της, ενημερώνει τους αγαπητούς συννεργάτες της ότι η ύλη που θα δημοσιευθεί στο επόμενο φύλλο θα πρέπει να έχει φτάσει στην εφημερίδα μέχρι 25 Μαΐου 2001.

Οι οικονομικές προσφορές μπορούν να αποστέλλονται με ταχυδρομική επιταγή στην διεύθυνση Τσακιράκης Γιάννης Σουλίου 124 173 42 Αγ. Δημήτριος ή να κατατίθενται στο λογαριασμό 156/761034-33 της Εθνικής Τράπεζας, και στη συνέχεια να ενημερώνετε την εφημερίδα στο τηλέφωνο 9916613, για να σας σταλεί η σχετική απόδειξη.

ελευθερόπολις

Τριμηνιαία έκδοση του Συλλόγου Αρμενιανών Χανίων
"Ο ΚΡΙΤΟΒΟΥΛΙΔΗΣ"

Εκδίδεται με τη συνεργασία του Δημοτικού Διαμερίσματος Αρμενίων

Εκδότης-Διευθυντής
Γιάννης Σ. Τσακιράκης
Σουλίου 124
173.42 Αγ. Δημήτριος
Τηλ.: 99.16.613
Fax: 99.57.582
Email: jtsk@hol.gr

Συντακτική Επιτροπή
Κουρομχελάκης Βασίλης
Μπουρνάζος Χαράλαμπος
Στυλιανομανωλάκης Γιάννης
Τσακιράκης Γιάννης
Τοιτσιράδου Ελένη
Χαλβαδάκης Γεώργιος

Αυθεντικές ιστορίες

Αγαπητή Ελευθερόπολη,

Σας στέλνω κάποιες αθιβολές που τις κατέγραψε η μητέρα μου Ειρήνη, Αρμενιανή φυσικά - θυγατέρα της Κατερίνης της Αηστοπούλας, όπως τις άκουγε από την μάνα της να τις διηγείται. Δεν τις επιμελήθηκα γιατί ήθελα να διατηρήσουν αυτό το άρωμα της αμεσότητας. Αν τις κρίνετε κατάλληλες, τις δημοσιεύετε.

Όποτε θελήσετε να σας βοηθήσω, είμαι στη διάθεσή σας και θα χαρώ να σας φανώ χρήσιμη.

Καλή Σαρακοστή
Με φιλικούς χαιρετισμούς
Τίτικα Πικί

Αγαπητοί συγχωριανού, είμαι η μητέρα της Τίτικας της Πικί, η Παπουτσάκη Ειρήνη, βέρα Αρμενιανή. Με την εφημερίδουλα μας με γυρίσατε χρόνια πολλά πίσω. Μου θυμίσατε τη Μαρία Μαντωνάκη την θεία μου τη Λαμπάβινα, την Μηλιά την προσφυγοπούλα, την Αργοτήνη και τα παιδιά της την Όλγα και την Τασία που παίζαμε μαζί. Το Χρήστο το Τερεζή. Θυμάμαι όλες τις οικογένειες ονομαστικά. Σας ευχαριστώ από τα βάθη της καρδιάς μου.

Όπως ανεβαίνομε για το πάνω χωριό, μετά τα Σκανδαλιανά τα Χριστοδουλάκενα ήταν το παλιό Σχολείο ένα σαράβαλο. Δίπλα στο Σχολείο έμενε ένα ζευγάρι ο Γιάννης και η Πασχαλίτσα που δεν είχαν παιδιά γι' αυτό όλη τους η αγάπη ήταν μεταξύ τους. Όμως ήρθε ο καιρός και ο Γιάννης πέθανε. Τότε η Πασχαλίτσα έκλαιγε και τραβούσε τα μαλλιά για το μοναχό Γιαννάκι. Πήρε μια γυναίκα Αρμενιανή για παρέα και να κάνει τις δουλειές του σπιτιού, τις γυναίκες αυτές τις έλεγαν δούλες. Η Πασχαλίτσα δεν μπορούσε να πιστέψει ότι ο μοναχός Γιαννάκις δεν τρώει στον Προφήτη Ηλία. Γι' αυτό κάθε μέρα έβαζε σε μια πετσέτα ότι εκλεκτό στο σφερητήσι έτσι έλεγαν τότε το δοχείο που έβαζαν φαί για τους εργάτες στα χωράφια ότι φαγητό άρεσε στο μοναχό Γιαννάκι τυρί, κρασί, ψωμί κ.ά. Έδενε την πετσέτα και τα έστελνε να φάει ο Γιαννάκις στον τάφο του απάνω. Τότε ζούσε και ο προπάππος μου. Ένας άντρας 2 μέτρα γεροδεμένος ξανθός γαλανομάτης με το παρατσούκλι του, Ληστής. Τον είχαν διορίσει αγροφύλακα, **βλεπέ**. Μια μέρα που περνούσε από τον Προφήτη Ηλία είδε την πετσέτα δεμένη και άνοιξε κάθισε έφαγε ήπιε έβαλε τα πράγματα πάλι στη πετσέτα και την έδεσε. Αυτό γινόταν κάθε μέρα. Μια μέρα όμως πήγε πιο μπροστά από τη Δούλα κι όταν πήγε εκεί τον είδε. "Ήντα κάνεις μπρε ληστή επαδά;" "Είχα κουβέντα με το μοναχό Γιαννάκι, αν ερχόσουνα πιο νορίς θα σου μιλούσε κι εσένα." "Κι ίντα σου λέγε;" "Μούπε εστερέψανε μπρε οι Γιαρμένοι και δε μου βάνουνε νερό, και μούπε ακόμη επεθύμησα λαγό στιφάδο". "Και πού θα βρούμε το λαγό, ποιος θα τον κυνηγήσει;" Η Πασχαλίτσα είχε λεφτά γιατί δε λέτε του Ντουμπελέκου που κυνηγά; Την άλλη μέρα ο **βλεπές** βρήκε λαγό στιφάδο. Κι έτσι πολύ καιρό είχε εξασφαλίσει το φαί του και δεν ξέρω για πόσο χρόνο ακόμη. Αυθεντικό.

Ήταν η εποχή της μετανάστευσης. Έφευγαν πολλοί στην Αμερική για να κάνουν την τύχη τους και άφηναν πίσω τους τις οικογένειές τους, μέ-
ρ
να πιάσουν μαγιά και να τις πάρουν. Πολλοί ξετρελαμένοι από τα θέλητρα της Αμερικής δεν ξαναγύρασαν ποτέ. Έτσι έφυγε και ο Χρήστος κι άφησε στους Αρμένους τη Χρήσταινα να περιμένει. Πότε-πότε έστελνε μέσα στο γράμμα και κανένα δολάριο. Τότε δεν υπήρχαν τ' αυτοκίνητα και η δουλειά γινόταν με τα κάρα. Καθόταν λοιπόν κι ο ταχυδρόμος στο κάρο του κι έκανε το γύρο στα χωριά. Όταν έφθανε στους Αρμένους κάθιζε στα μαγαζιά, τον κερνούσαν κάτι ανάλογα με την εποχή και την ώρα έβγαζε την ντουνοτούκα (τούτουτου) και μαζευτόταν το χωριό άλλος να στείλει κι άλλος να πάρει γράμμα. Πήγαινε κι η Χρήσταινα. Εκείνη την ημέρα κάθισε παράμερα και περίμενε να πάει τελευταία. Έκρυβε στον κόρφο της ένα γράμμα. Όταν τελειώσαν όλοι πλησιάζει τον ταχυδρόμο και του λέει εμπιστευτικά. Εσύ μωρέ κοπέλι πάεις τα γράμματα στην Αμερική; Το κοπέλι είδε την αφέλιιά της και της απάντησε. Ναί εγώ τα πάω. Εδώ που θα δεις το Χρήστο γράφο ντουτό και στο γράμμα μα πες του και ξεστομάτου πως βρήκα την πόρτα μου ανοιχτή και τη βράκα μου λυτή μα δεν ήξερε κανείς άλλος να την ανοίξει παρά μόνο ο ασκημοθάνατος ο ... (Τα βρακιά των γυναικών έδεναν με τέσσερα σπαούλια το μπροστινό το έδεναν πίσω στη μέση και το πισινό το έδεναν μπροστά).

Παπουτσάκη Ειρήνη

☞ συνέχεια από τη σελίδα 1

μηνύματα που έστειλαν με τηλεγραφήματα ο Υπουργός Ανάπτυξης Ν. Χριστοδουλάκης και ο Βουλευτής Χανίων Ε. Δαμιανιάκης.

Το προεδρείο της Συνέλευσης

*Αγαπητοί Συμπατριώτες,
Παρά τη μεγάλη μου επιθυμία να βρίσκομαι κοντά σας, δεν μπορώ να παρευρεθώ στην εκδήλωσή σας λόγω ανειλημμένων υποχρεώσεων και μάλιστα στην Κρήτη. Στέλνω στον Πρόεδρο κ. Φρεσκάκη, στον Γενικό Γραμματέα κ. Τσακίρα και σε όλα τα μέλη του Συλλόγου τις θερμότερες ευχές μου για ένα παραγωγικό έτος 2001 με υγεία και ευτυχία, πρόοδο και παραγωγικότητα.*

Ελπίζω να αξιοποιήσουμε τις μεγάλες ευκαιρίες που έχουμε προκειμένου να πετύχουμε την περιφερειακή ανάπτυξη, στην συνολική ανάπτυξη, η οποία προσφέρει στη χώρα, στην απασχόληση αλλά πάνω από όλα στον πολιτισμό και τι αξίες, τις οποίες η χώρα μας διαδίδει και προβάλλει.

**Ο Συμπατριότης σας
Νίκος Χριστοδουλάκης, Υπουργός Ανάπτυξης**

σε πλατεία Γ. Μιχελογιάννη και την οικονομική εισφορά τους στα έξοδα φιλοξενίας στα "Κρύα Νερά". Επίσης στα πλαίσια του προγράμματος INTEREC II, στις 16/08 δόθηκε θεατρική παράσταση στο χώρο του σχολείου και φωτογραφήθηκε το χωριό μας. Στο σημείο αυτό ο πρόεδρος υπογράμμισε ιδιαίτερα την προσφορά και την συμβολή των Νίκου Καλλιβερέτακη, αντιδημάρχου, και Γιώργου Χαλβαδάκη, προέδρου του τοπικού Συμβουλίου Αρμένων.

Ο κ. Φρεσκάκης ευχαρίστησε όλα τα μέλη του συλλόγου για τη βοήθεια τους στην πραγμάτωση των παραπάνω, τους χορηγούς για την φιλοτέχνηση της προτομής του Γεωργίου Μιχελογιάννη, την οικογένεια Μιχελογιάννη για την συμβολή της και ιδιαίτερος τον Στρατή Τσιτσιρίδη για την βοήθεια του στο σύλλογο, σχετικά με το πρόγραμμα INTEREC II.

Τέλος ευχήθηκε Χρόνια Πολλά με Υγεία σε όλους. Στη συνέχεια το λόγο πήρε ο Γραμματέας του Συλλόγου κ. Γιάννης Τσακίρακας που αναφέρθηκε στις εκδηλώσεις του καλοκαιριού, τα αποκαλυπτήρια της προτομής του Γ. Μιχελογιάννη, τη φιλοξενία προσκεκλημένων, τη θεατρική παράσταση, τα μαθήματα χορού και στις άλλες εκδηλώσεις.

Ειδικότερα αναφέρθηκε στο πρόγραμμα INTEREC, και σημείωσε ότι με τις εκδηλώσεις του καλοκαιριού έχουμε υλοποιήσει το 50% του προγράμματος. Εκκρεμεί η έκδοση του βιβλίου με ιστορικό και λαογραφικό περιεχόμενο για το οποίο όμως υπάρχουν στενά χρονικά περιθώρια, και πολλές δυσκολίες. Συνεχίζεται η προσπάθεια για τη συλλογή λαογραφικού υλικού με συνεντεύξεις, παλιές φωτογραφίες και άλλο υλικό με ιστορική αξία. Όσοι νομίζουν ότι μπορούν να προσφέρουν στην συλλογή τέτοιων στοιχείων μπορούν να έρθουν σε επαφή με το Δ.Σ. του συλλόγου.

Η φωτογράφιση των Αρμένων που έγινε εντάσσεται και αυτή στο πρόγραμμα INTEREC II και έχει ολοκληρωθεί. Μέρος του φωτογραφικού υλικού είναι εκθεθειμένο, στην είσοδο.

Επίσης λειτουργεί ιστοσελίδα στο Internet (www.armenoi.org.gr) όπου έχει ενταχτεί και η εφημερίδα. Ειδικότερα για την εφημερίδα ο κ. Τσακίρακας είπε ότι η έκδοση είναι ανοιχτή σε όποιον έχει να παρατηρήσει κάτι ή θέλει να ρωτήσει.

Τελικά, περιμένουμε, τόνισε ο ομιλητής, να λάβουμε χρήματα από την πραγμάτωση του 50% του προγράμματος με τα οποία θα τακτοποιηθούν λογαριασμοί και οφειλές από τις δραστηριότητες που περιγράψαμε παραπάνω.

Τέλος παρουσιάστηκε αναλυτικά, από τον ταμία του συλλόγου κ. Γιάννη Βαγιωνάκη, ο οικονομικός απολογισμός του συλλόγου για το έτος 2000 και στη συνέχεια η έκθεση της εξελεγκτικής επιτροπής και η έγκριση των πεπραγμένων και απαλλαγής των μελών του Δ.Σ. από κάθε ευθύνη.

Την εκδήλωση χαίρεσε ο τ. βουλευτής Χανίων Σήφης Μιχελογιάννης, καθώς επίσης διαβάστηκαν τα

Μετά από ψηφοφορία η συγκρότηση του νέου Δ.Σ. έχει ως εξής:

- Γιώργος Φρεσκάκης Πρόεδρος
 Γιάννης Τερεζάκης Αντιπρόεδρος
 Γιάννης Τσακίρακας Γενικός Γραμματέας
 Σοφία Τερεζάκη Ειδικός Γραμματέας
 Στρατής Τσιτσιρίδης Ταμίας
Μέλη:
 Θανάσης Ανδρεάδης
 Γιώργος Βαγιωνάκης
 Παντελής Καβρουλάκης
 Δήμητρα Παράσχο
 Γιάννης Στυλιανομανωλάκης
 Ελένη Τσιτσιρίδη - Γαβριηλίδου
 Αναπληρωματικά μέλη
 Κική Βασσάλου
 Γιώργος Μαρινάκης
Μέλη εξελεγκτικής επιτροπής:
 Γιάννης Βαγιωνάκης
 Ντίνος Μαραγκουδάκης
 Μανώλης Τσιτσιρίδης

**Απόδοση τιμής στο ιδρυτικό μέλος του συλλόγου μας
Γιάννη Βαγιωνάκη**

Ακολούθησε τελετή, αφιερωμένη σε τιμητική διάκριση του Συλλόγου στο ιδρυτικό και επί εικοσαετία και πλέον μέλος του Δ.Σ. Γιάννη Βαγιωνάκη, για την πολύπλευρη προσφορά του στο πολιτιστικό έργο του Συλλόγου. Για τον τιμώμενο μίλησαν σε συντομία ο πρόεδρος κ. Γ. Φρεσκάκης, που με την ευκαιρία ανέφερε ονομαστικά σ' όλα τα ιδρυτικά μέλη του συλλόγου όπως και στα μέλη του πρώτου Δ.Σ., λέγοντας ότι η τιμή που αποδίδεται σήμερα στο Γιάννη Βαγιωνάκη αντανακλά σε όλους αυτούς που εργάστηκαν και πρωτοστάτησαν στην ίδρυση του Συλλόγου.

Αξίζει εδώ ν' αναφερθούν τα πρώτα ιδρυτικά μέλη του συλλόγου, Μιχ. Τερεζάκης του Λάμπρου, Μιχαήλ

Για τον τιμώμενο επίσης μίλησε ο Αντιπρόεδρος του Συλλόγου Γιάννης Τερεζάκης, και του αφιέρωσε τρεις μαντινάδες.

Για το φίλο, το χωριανό το Γιάννη το Βαγιωνάκη θα μπορούσαμε να μιλούμε ώρες ατελείωτες. Καμιά φορά όμως τα λόγια δεν αποδίδουν τα μέγεθος της προσφοράς. Ο Γιάννης όλα αυτά τα χρόνια παρουσίας

του στο σύλλογο ήταν συνεργάσιμος, χαμηλών τόνων, ενωτικός, χωρίς οξύτητες κι αντιπαράθεσεις, αποδοτικός, άνθρωπος της προσφοράς χωρίς διαφήμιση, με απέραντη αγάπη για το χωριό του και τους συγχωριανούς του.

Για να μη σας κουράσω άλλο θα πω απλά πως ήταν ιδιαίτερη τιμή και χαρά για το χωριό και για μας που τον ζούμε λίγο περισσότερο στο σύλλογο που έχουμε κοντά μας ένα Γιάννη Βαγιωνάκη.

Γιάννη να ζήσεις χίλια χρόνια να καμαρώνεις το χωριό σου και την οικογένειά σου, εγώ 'μαι σίγουρος πως θα τα ξεπεράσεις. Να 'σαι καλά.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΒΑΓΙΩΝΗΣ

Είναι χαρά στον άνθρωπο όντε τονε τιμούνε φίλοι, γνωστοί και χωριανοί και τον ευχαριστούνε.

Τιμή και υποχρέωση χωριού και του συλλόγου για όσα κάνει ο Βαγιωνάκης εδά καμπόσους χρόνους.

Περίφηνο 'ναι το χωριό κι η οικογένειά σου να ζήσεις να τα χαιρέσαι ως πεθυμά η καρδιά σου.

Καβρουλάκης του Παύλου, Γιάννης Βαγιωνάκης, Γεώργιος Μανανάκης και Βασίλης Μαραγκουδάκης.

Για τον τιμώμενο μίλησαν επίσης και οι κ.κ. Σήφης Μιχελογιάννης τ. βουλευτής, και ο Χαράλαμπος Μπουρνάζος, ο οποίος αφιέρωσε ένα τιμήμα από το "γραμματσοάκι" στον τιμώμενο.

Ακολούθως, με καταφανή συγκίνηση ευχαρίστησε τον Σύλλογο και τους παρευρισκόμενους ο τιμώμενος στον οποίο απενεμήθη τιμητική αναμνηστική πλακέτα του Συλλόγου, την απονομή της οποίας έκανε ο κ. Σήφης Μιχελογιάννης.

Η ροδαρά μας

Ενα παλιό τραγούδι θα σας πω

Συγκλητική

Η μάνα μου - ώρα της καλή!
με μιαν ευχή, μ' ένα φιλή
και μ' ένα κούνημα χεριού,
στο μοναστήρι του χωριού
μ' έστειλε κάποια Κυριακή
στην καλογριά Συγκλητική
για να με μάθει γράμματα
και του Θεού τα πράματα.

Κι εκείνη - ώρα της καλή!
άρχισε πρώτα από φιλή
ύστερα χάρδια στα μαλλιά
και σε λιγάκι κι αγκαλιά
κι όταν μιαν άλλη Κυριακή
γυρνούσα απ' τη Συγκλητική
ήξερα λίγα γράμματα
και του Θεού τα πράματα.

Χρυσόστομος Γανιάρης (1894-1966)

Μαντινάδες

Επήρες μου τονε το νου και μπέλιο δεν ντον ορίζω
κι όσα ντο μοσκοκούζουλο στσι δρόμους τριγυρίζω.

Μαχαίρια να τη στρώσουνε τη γειτονιά που μένεις
στη γκωψ' απάνω θα πατώ, μόνο να μ' ανημένεις.

Καρδιά μου ξεκαλικώτη να τζιριτάς στ' αγκάθια
κι απόης να μου γούζισσαι και να 'ρχεσαι κοιμάθια.

Πως σ' αγαπώ κι οι γιόρβες σου γελού γ-και κάνου χάζι
κι εβάλανε το μ-πετεινό κι όντε μ-περνό με κράζει.

Μα γω 'χα λιονταριού καρδιά κι εσύ την έχεις κάνει
σα ντο μπουρμπουριστό χοχλιό που βράζει στο τηγάνι.

Αντωνία Μηλογιαννάκη
(Από το νέο βιβλίο της

"Ποια μαντινάδα να σου πω...", Χανιά 2000)

Αόγου χάριν

'Εστησ' ο 'Ερωτας χορό με τον ξανθόν Απρίλη,
κι η φύσις ήβρε την καλή και τη γλυκιά της ώρα,
και μες τη σκιά, που φούντωσε και κλει δροσιές και
μόσχους,

ανάκουστος, κελαϊδισμός και λιποθυμισμένος.
Νερά καθάρια και γλυκά, νερά χαριτωμένα,
χύνονται μες την άβυσσο τη μοσκοβολισμένη,
και παίρνουνε το μόσχο της, κι αφήνουν τη δροσιά τους.

Διονύσιος Σολωμός (1798-1857)

Δυσκολοχώριστα, πουλιά, αγόρια, ανθοί, κοράσια,
τα λόγια σα φιλιά απαλά, τα στόματα κεράσια.

Κωστής Παλαμής (1859-1943)
(ηλογξβ ι)

Αινίγματα

Ο γιός μου ο Κοντοθοδωρής
με τα πολλά ζωνάρια

(ηγξδσθ ο ι)

'Εχω μια κόρη που τη φιλούνε όλοι

(ιωδθδ Η)

Μάνα και κόρη ένα όνομα

(ζομδθκ ιακ οδ ιαζο :ηηγ Η)

Ο μάρμπας μου ο Θόδωρος παλούκια φορτωμένος.

(ζοδιολοζθικα ο)

Σεινάμενο, κουνάμενο στων γυναικών την τρύπα

(ικηδθηλοα ο ι)

Αροιμίες
αροιμιακές φράσεις

Δέσε, γέρο μου, τη βράκα
κι ό,τι δει η γρα το θέλει

'Εγιν' ο λόγχος θυματό κι η κουτσουλιά λιβάνι
κι επέσαν τ' άστρα τ' ουρανού και τα τσιμπούν οι
διάνοι.

Αν έχεις στο σακί ψωμί είναι Χριστός Ανέστη αν δεν
έχεις, τον "θάνατον πατήσας".

Ο κάτω κι ο καλόγερος πολλ' αγαπούν το ψάρι,
κι η παντρεμένη το φιλή, κι η λειύτερη το χάδι.

Καθαρογλωσσίδι

Το γυαλί εις το τραπέζι
πως γυαλίζει, πως κουμπίζει (κάθεται)
πως στραβοκουρδουμπειλλίζει (φέρει ανάποδα) (1866)

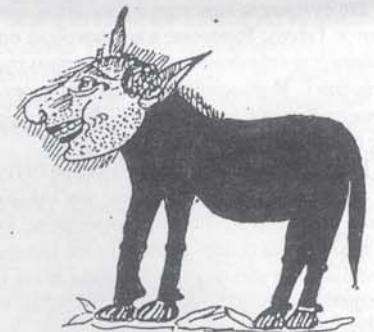
Αθιβολές

**Το Βαρδουλέ ο γάιδαρος εξέβασε
και την Πλατέα έβασε**

Κι η σημερινή αθιβολή είναι παλιά, του καιρού των
(τετράποδων) γαϊδάρων.

Του Γιώργαρου του Βαρδουλέ λοιπόν, ο γάιδαρος
έπασε από μαγισιά κι ψώρα, και τον εχάρισε στο
Ατζγγάνους για να τότε ξεφορτωθεί, δίνοντάς τους κι
από πάνω ένα πεντόφραγκο, να πιούνε στην υγεία του.
Κι ευτοί τον εδόκανε σ' ένα χανιώτη Χαλιχούτη λού-
στρο και πολυτεχνίτη, που μας τον εκουβάλησε τον
άλλο χρόνο αγνώριστο, ξεψωριασμένο και βαμμένο
μάυρο κατράμι, από ψαρής που 'τονε πριν, και τον επού-
λησε για κυπραίικο, ράτσα, λέει, μελαχρινή γαϊδουρι-
νή σπάνια και δυσεύρετη, του ίδιου του Γιώργαρου, που
το ' ευχαρίστα κιόλας, για τη σπουδαία φυλή γαϊδάρου
που του προμηθέσανε.

Κι ως τον εκαβαλίκεψε, ο γάιδαρος κατεχάρης κα-
θός ήταν, επήγε ολόισια τον καβαλάρη στο σπίτι του,
από την κονταριάδα μάλιστα της Γρε Φυθείας. Κι εγέλα
ο Βαρδουλές κι από τ' αφτιά του, από τη χαρά του, για

Σαν ετούτον τον Καραγκιόζη το γάιδαρο, εγέλα
τρισευτηχιμισμένος κι ο Μπουρίκος του Βαρδουλέ, βαμμένος
μαύρος κατράμι και μεταμορφωμένος σε κυπραίικη ράτσα
μελαχρινή, σπάνια και δυσεύρετη.

Μα 'πιασε βροχή και μπόρα και μας εχάλασε την
παράσταση, μαζί και την ευτυχία και τη δόξα Μπουρίκου και
Βαρδουλέ...

τη νοημοσύνη τούτης της έξυπνης ράτσας ζωντανού π'
αγόρασε, ακριβό λιγάκι, μα χαλάλι του του Χαλιχούτη
τα λεφτά που πήρε. Και για επίδειξη τον εκατέβασε στο
σαρσί, με δεμένη και μια σκορδοκεφαλή στο κούτελο
για χαίμαλι μη του τότε μαθιάσουν. Κι εσονάζουνταν ο
κόσμος κι εθόριε κι εθαύμαζε την τριχα-λούστρο του...
κυπραίικου τούτου γαϊδάρου τση πολυτελείας, κι εύ-
χουντανε καλορίζικα και καλούς απογόνους ν' αξιω-
θεί, μόνο:

-Που θα βρεις, μωρέ Γιώργη, και Κυπραίω επιβή-
τορα, να μην μπασταρδέψεις τη ράτσα;

Μα σηκώθηκε ξαφνικά ένα διαόλου ανεμοτσάπου-
ρο κι αρχίζανε να πέφτουν από τον ουρανό νερά με τα
τουλούμια, που κάμανε το γάιδαρο σουρουδι. Εξεκολ-
λήσανε του τα μπλάστρια που του σκεπάζανε τα μα-

☞ συνέχεια από τη σελίδα 1

τα σκατόπιστα του ουρανόσκου και το γκάρδα, καθώς τα γυρεύουμε ακράτα να 'ναι πάντα, γιατί ακράτοι, μωρέ πάντα μας και λαύροι είμαστε οι αρμενιανοί. Ωστε να τα συνηθίσουμε βέβαια απάντα μας τα μεγαλεία, και να ξεσηθώσουμε τα παλιά, θα ζοριστούμε λιγάκι. Ως εξορίστηκα κι εγώ το πρωί, που πήρα τσι δρόμους για να βρεθώ στη συναξή μας ετούτη. Οδός του Πανεπιστημίου κι αριθμός 1900 εδιάβασα πως είν' η διεύθυνση. Κι ήπυρα τα, δρόμο κι αριθμό, μα

ως είδα τούτο το θερώ το μέγαρο με τα λούσα και τσι λουσατούς ανθρώπους του, λέω τ' απατού μου;

- Λάθος, μωρέ θαν έκαμες και γυρίζω τα προς τα πίσω. Μα μ' άρπαξε ο Βαγιαλής από τη μάνικα.

- Που πάεις, μου λέει, και φεύγεις. Έπαιε θα μονομεριάσουμε. Μόνο πορπάθιε να μπουμέ μέσα.

- Μα έπαιε 'να, μωρέ του κάνω, παλάτι και στραταρχείο.

- Κι ως τε να το πω, να σου κι ένας πορτιέρης γαλονάτος, με στολή μεγάλη, βαρύ κι επίσημο πανωφόρι ως τσ' ασταγάλους, ολόχρυσο σαν του Χριστόδουλου, και καπέλο στρατηγού. Σκύβει, ως μας είδε, και μύσε κάνει μια διάβλου ρεβεράντζα, που μηδέ του Βενιζέλου δεν εκάνανε όντεν ήτανε στα πράματα.

- Γκουτομόρμι και χύ χούνη ντουγιουντού, μύσε λέει (από κείνον τον έμαθα κι εγώ τούτον το χαιρετισμό, που σας είπα στην αρχή).

Μπαίνομε μέσα στη σάλα τσ' υποδοχής, ρεσεψιόν τήνε λένε μου 'πανε, χαιρετούρες και χαρές οι ρεσεψιόλοι, άλλα γκουτομύρια και χάιχουντουγιούκια κι εκείνοι, και πως χαιρούνται πολύ, κι η χαρά ντων είν' απερίγραφη, λέει, που 'ρθαμε να συνελειτούμε στο μαγαζί ντωνε οι αρμενιανοί (για να μάσε μαθήσετε, μαλαγάνες, με τη μαλαγανιά, κάνω κι εγώ από μέσα μου). Μα λέω κιόλας πως:

- Μωρέ διάλοε, σπουδαία προσώπατα εγνήκαμ' οι αρμενιανοί!

☞ συνέχεια από τη σελίδα 4

γιασίλια, ξεβιάσανέ του και τσι βαφές που καταβρωμέσανε την Πλατέα και τον ασβεστομένο Πλάτανο, κιούλα γινήκανε σχηριντί μπερμπελέσι, ίδια με τα μούτρα του... Κυπραίου. Κι εγίνηκε βέβαια τότες της αποκαλύψεως, καθώς εφανέρωθη μέσα στσ' αστραπές, τσι βροντές και τσι νεροποντές, όχι βέβαια το Άγιο Πνεύμα εν είδει περισσότεράς, παρά ο μαγασίλης, ο ψαρής μπουρικός του Βαρδουλέ! Κι άστε τα 'δα, τα γιουχαϊτά, οι γκαζοντενεκέδες, οι χουβές, και τα ξεφωνητά π' ακουστήκανε, και τ' αποδέλοιπα που γινήκανε, καθώς επέρσ' ωστόσο η μόρα, κι αρχινίζανε να ξεπορτίζουν οι χωριανοί από τα σπίτια τους. Ως κι ο Γιωργάκης ο Τσουτουλιάνος εκατέβηκε στην Πλατέα με μια ξεχαμπετωμένη σάλπιγγα του 1897, κι εσήμανε γενικό προσκλητήριο του χωριού. Ούλα όμως ετούτα -φωνές, χουβές, βροντές, γκαζοντενεκέδες κι αστραπές, αγριέψανε το γάδαρο απόυ ξεκαπίστρωσε και μας εγιουροντίνξε μ' ανοιγμένες τσι μασέλες και τσ' αντοντάρες του, σαν του καρχαρία. Κι ούλοι μας, απόυ φύγει-φύγει τα πόδια μας βοηθάτε μας!

Κι εγίνηκε τότες το σώσε, Κύριε, το λαό σου και καμάρωνέ τον, με... τα ωσανά και τα γα...σταυρίδια π' αρχινίξε να λούζει το Βαρδουλέ και το γάδαρο του το μαύρο που ξαναγνήθηκε ψαρός κι ετσίνα, εκλώτσα κι

Κι από 'κεια που 'χα βαρμένη την ορά εις τα σκέλια και την κεφαλή χαμηλά, αναντρανίζομαι, φουσκώνω το μπέτη και φουκαρώνω στην αλεβέτα τ' ασανσέρι, όπου άλλος γαλονάτος και μακροπαλουτούδτος μύσε κάνει κι εκείνος μεγάλες ρεβεράντζες, κι υποκλίσεις λέγοντας μας πως εκαταχάρηκε και του λόγου ντου για τη γνωριμά, γιατί μας έχει στην καρδιά ντου λέει τσ' αρμενιανούς, επειδή κι η λάλη τση λάλης τση πεθεράς του ήταν Αρμένισσα και δηγούνταν, η δεύτερη λάλη στην πεθερά, κι η πεθερά στον ασανσέρη, τσι σφαγές και τσι καταδυναστεύεις που περνούμε καθημερινά εμείς οι Αρμένηδες από τσ' αφορεσμένους τσι Τούρκους. Γι' αυτό λέει ούλοι ντωνε στο σπίτι, κι ο μπατζανάκης του, μας αγαπούνε ούλους εμάς τσ' υποδούλους αρμενιανούς χαλιχουτήδες, μογγόλους και τσ' αποδέλοιπους τριτοκοσμικούς, και στην καρδιά ντους μας έχουν φαμελιακός, και ξανακαταχάρηκε για τη γνωριμά.

Τα ίδια έλεγα το πρωί, μας είπε, και στο γείτονό μου, το χωριανό σας θεατρίνο, το Γιώργη του Αρμένη, γιατί 'είδα τση ρεκλάμα, που κολλήσετε ο ψαργάς εις την πόρτα, να γράφατε "Ο Αρμένης στους Αρμένους", πως ήρθε ο Γιώργης στην πατρίδα σας την Αρμενία το καλοκαίρι, αφηφώντας κακουχίες και κιντίνους να τότε σφάζουνε οι Τούρκοι, και σας έπαιξε, για να σάσε διασκεδάσει και να πάνε κάτω τα φάρμακα τση σκληβιάς, πατηνιάδα, και σας ανέβασε, λέει, στα κεραμιδία του σκολειού, ματζιοράνες, μπαρμπαρούσες, και γαϊδάρους με φουρόκατους. Κι ετροζάθηκε ο Αρμένης, ως του τ' έλεγα να γελά και να χοροπηδά από τη χαρά ντου, που μαθευτήκανε ως εμάς τα καταθώματα του για την πατρίδα, και χαιρέ ο χαιρέ Αλευθερία αρχινίξε να τραγουδεί και να τζιρίτα να τα πει και τση γυναικάς του. Είντ' άντρα τον έχει, π' αφήφησε τσι Τούρκους το καλοκαίρι εις τσ' Αρμένους τσ' Αρμενιά!

Κι άλλα τέθια σοφά ξερατά μας είπε - θε μου φύλαξέ μας απ' αυτούς τσ' αγαπητικούς.

Ερώτηξέ με κατόπι ο ασανσέρης είντα δουλειές πολεμώ.

-Ανεμοδουλειές, του λέω. Με χαρθιά καλαμαροκόντυλα τραχαπαλεύω.

-Παράδες βγάνεις;

-Γυροφρένω ντα, του κάνω.

-Να 'ρθεις, μου λέει, να σε πάρωμ' επάε στο ξενοδοχείο να κάνεις περιπάτους στσι γράδες Κινέζες και

εδάγκανε σαν το δαιμονισμένο. Κι από κοντά κι ο Βαρδουλές, χρυσόστομος από πάντα του κι ευγενικός, εκάτέβασε κι εντός ούλα τα καντήλα του διπλανού Αη Γιαννιού. Και καλά που βγήκαν οι αργαστηριάρηδες, από τα μαγαζιά τους και συγυρίσανε το Μπουρικό, άλλος με μια μαναβέλα, άλλος μ' ένα καρεκλοπόδαρο κι άλλος με τη ντέμπλα του μαζωχτού, κι εφοβήθηκε ο γάδαρος κι έφυγε πορδομιλώντας για τ' αχούρι του. Κι οξ' από πίσω κι ο Γιώργακας να τότε κυνηγά με τη φοροφήτρα, και να τότε βλαστημά, φωνάζοντάς του πως:

- Γη θα γενής, μωρέ, άνθρωπος, γη θα σ' ασβολώσω.

Κι ως εκαταλαγιάξαμε λιγάκι, κι ήρθε ο νους στην κεφαλή μας, επιάσανε η Ληστία με το Μαυρογενάκι, που πιτηδουόντανε σ' αυτές τσι δουλειές, και συντάξαμε τραγούδι για την περίσταση, π' αρχινίξανε την ίδια ώρα να το τραγουδούνε οι ντελικανήδες, στο σκοπό του Ερωτόκριτου. Να τε τσι πρώτες αράδες:

Ένα βραδάκι με βροχή, εβγήκε ντου τραγούδι, πως έβραψε κι εξάσπρισε του Γιώργη το γαϊδούρι και την Πλατέα έβαψε ολόμανη κατράμι, εις τ' αποκαλιπτήρια που γίναν στο πλατάνι...

Της Ροδαράς τούτης τα ρόδα
τα κορφολογιά 'πο τα περβόλια
ο ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΟΠΟΙΗΤΗΣ

Γιαπωνέζες αποστρατεμένες γκέισες, που μας έρχονται, μα πάσκουν από ποδιάγρες και ζαλάδες και την πλια ώρα κουκουβιάζουνε κλεισμένες στην κάμερα ντωνε. Να σε διορίσομε μεμπισίστερη να τσι βγάνεις να τσι λιάξεις και να τσ' αερίζεις, να μη μας αμουχλιάσουνε και μύσε κοτσιπιδιάσουνε από την κλεισούρα, και βρούμε τον μεπλά μας και πλερώνομε τα μαλλοκέφαλά μας στσ' εταιρείες που τσ' έχουν ασφαλισμένες, σα να 'τονε οι μούμιες του Φαραώ. Να τότε δηγάσαι και κιαμιά ιστορία του καιρού του Μινόταουρου, που τότε σκότωσε ο Κουταλιανός. Αρχαίος φαίνεσαι κι εσύ ταυριάζετε και στο μπόι, κοντακιανές και σαν τα σπαούλα είναι στα πάχη κι εντές, μα όσο μπόι τότε λείπει, τόσσα δολάρια κουβαλούνε στσι βαλίτσες τωνε οι κουκουβάγιες, γιατί στα νιάτα ντως τσ' είχε αγαπητικές ο Χιροχίτος κι οι Κινέζοι μανταρινίοι.

-Άλλη ώρα, του κάνω, θα περάσω να τσι δω, άνε στέκουνται στα πόδια ντωνε κιανέ με πλερώνετε με το κομμάτι που θα βγάνω στον περιπάτο ν' αερίζω, γη με την ντουζίνα.

Ήρθα, το λοιπόν, ως με θεωρείτε καλώς εσμίξαμε, και, μιας που θαν εσμίγαμε, παραγγεμένο μου 'χανε οι κουμιαντάδοροι του Συλλόγου να σάσε πω κιανένα χωρατό να γελάσει τ' αχειλι μας και να γλυκοσαλιό' η γλώσσα μας, που 'ναι φαρμακωμένη τούτον τον καιρό με τα που γροικούμε και θωρούμε στο γυαλί ολημερνίως τσ' ημέρας, απόυ, καθώς λέει ο μαντιναδόρος:

Ψείρες και ψύλλοι και κοριοί και κόνιδες και λέρες,
Ούλα μας τριγυρίζουνε ετούτεσες τσι μέρες.

-Όι, μη φάεις κρέας μουσκαρίσιο, γιατί κουζουλάνανε οι παραδόπιστοι οι εμπόροι τσ' αγελάδες και θα κουζουλαθείς κι εσύ, και θα μάσε κουτουλάς σαν το μουσκάρι του Μπλάζιο, απόυ ξιπάστηκε και μας εγιουροντίνξε στο σώχορο του Τάσο, όπου 'παίξε το θέατρο του Ξύδη, και κατουρηθήκαμε από το φόβο μας πως θα μάσε καταλύσει (Μ' αυτή 'ναι μια άλλη, άλλης ώρας ιστορία).

-Όι μη βγεις να λιαστείς, γιατί τρυπήσανε το θόλο τ' ουρανού άλλα παραδόπιστα καπιτάλια με τ' αέρια ντωνε π' αφήνουνε, κι απ' αυτή την τρύπα βγαίνει λέει το όζον, γαμιώζον το κέρατο ντωνε, που δε φράζουνε την τρύπα ντωνε, και θα μάσε πνίξ' η βρόμια και η λαύρα του Ιούλη.

-Όι μην αγκάλαστείς, μην κοιμηθείς και μη φύληθείς με ξένη και ξενομπατίσσα, γιατί ο ιός του διαβόλου ο γιός είναι στο αίμα τήη, και στο πι και φι, άμα τήνε κοιμηθείς θα τότε κολληθείς κι εσύ, και χαρέτα μου, όι τον Πλάτανο για σφηνάκια, παρά του Προφήτ' Ηλία τα κυπαρισσάκια.

- Όι μη φάεις γαρδούμπα, σπληνάνερα, κοκορέτσι, νεφραμιά και τ' αγχαμιά σφαχτού, φαρμακωμένα είναι κι εκείνα με διοξίνες, δαιμονοξίνες, γαμοξίνες του κερατά, και κακά θα 'ναι πάλι τα τέλη σου, το τριλαμπές θα σου ψάλλει ταχιά ο Παπαμανώλης.

Κι άμα ρωτήξεις τσι προφασόρους και τσι ντοχτόρους:

-Και πώς θέλετε, μωρέ χαρτογιακάδες, να ζήσω, απόυ θα ψοφήσω ως θα συνηθίσω στη αναφαργιά, σαν το γάδαρο του Χότζα, πεινασμένος και λυσσιασμένος για φαϊτό κι αγκαλιαστό σ' αρχινούν εκείνα τα περί διαγγραμμάτου και δε βρίστεις άκρη με τσι σολωμονικές, που σ' αραδιάζουν. Μόνο να σταματήσω, γιατί θαν αρχινίξω πάλι να βλαστημώ αλικαμπιώτικα και να σφακελώνω τα μούτρα μου, που τσι γροικούνα κι εγνήκα σαν τον τζίρο, ως με θεωρείτε από τα πάχη. Να σάσε πω και δυό μαντιναδάκια:

Πρέπει πως μου γεράσανε τα κάτω και τ' απάνω
κι ετσά ν' ευκολοξήγητο γιάντα στσ' αγάπες χάνω,
και:

Μπλιο δε μου χαρίζε κοπελιά φίλι, μηδέ λουλούδι
κι ήθελα και να κάτσα ποιανού φιόγκου τα δούδει.
Χαιρετώ σας, και στην άλλη βόλτα με το καλό να
σμίξομε.

Ο ΓΕΡΟ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ

Τα ημερολόγια του 2001

Σύλλογος Γονέων Δημοτικού Σχολείου και Νηπιαγωγείου Νέου Χωριού ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ 2001 Ο ΜΙΚΡΟΣ ΠΡΙΓΚΙΠΑΣ

Ένα προσεκτικά επιμελημένο ημερολόγιο μας έστειλε ο δραστήριος Σύλλογος Γονέων Δημοτικού Σχολείου και Νηπιαγωγείου Νέου Χωριού. Με θέμα την θεατρική παράσταση "Ο μικρός Πρίγκιπας", του Δημοτικού Σχολείου, που δόθηκε τον Ιούνιο του 2000, με την εμπνευστική του δασκάλου

Γιώργου Δασκαλάκη, ο Σύλλογος, μας παρουσιάζει το 2001. Σε 14 φύλλα, 32Χ23, με εικονογράφηση και διάλογο από θεατρικό έργο, παρουσιάζονται ανά δύο οι μήνες του 2001. Συγχαίρομε το Σύλλογο, τα παιδιά του Σχολείου και τους δασκάλους τους και τους ευχόμαστε Καλή Χρονιά με υγεία.

Πολιτιστικός Σύλλογος Στύλου Δήμου Αρμένων Η πολιτιστική διαδρομή του Δυτικού Αποκόρωνα 2001

Μια πολυτελής έκδοση, με θέμα την πολιτιστική διαδρομή του Δυτικού Αποκόρωνα είναι το Ημερολόγιο του 2001 του πολιτιστικού Συλλόγου Στύλου. Σε σχήμα 32Χ23, με πλούσιο φωτογραφικό υλικό από τα μνημεία της διαδρομής. Σε 15 σελίδες από τις οποίες ξεχωρίζουν ο πρόλογος του Δ.Σ. του Συλλόγου και τα εισαγωγικά κείμενα των Αρχαιολόγων, Κατερίνας Τζανάκη και Μιχάλη Ανδριανάκη, παρουσιάζεται ο πολιτιστικός πλού-

τος της περιοχής και το 2001. Ας παραθέσουμε ένα τμήμα από την εισαγωγή του ημερολογίου.

Η Πολιτιστική διαδρομή

Η έκδοση του ημερολογίου του Πολιτιστικού Συλλόγου Στύλου για το 2001, σκοπό έχει να συμβάλει στην ανάδειξη και προβολή της Πολιτιστικής Διαδρομής της περιοχής μας και να κάνει ευρύτερα γνωστή την πλούσια ιστορική και πολιτιστική μας κληρονομιά στους κατοίκους της περιοχής και του νομού μας γενικότερα.

Η Πολιτιστική Διαδρομή του Δυτικού Αποκόρωνα, όπως αυτή έχει προσδιορισθεί ξεκινά από το ύψωμα των Απτερών, όπου η πόλη της Απτεράς "ήνθει επί υψώματος εν όλως μεγαλοπρεπή κατά τε γην και θάλασσαν θέσει", περιλαμβάνει την πεδινή έκταση του Στύλου, τα υψώματα του Σαμωνιά και καταλήγει στους πρόποδες των Λευκών Ορέων στο χωριό Κυριακασέλια, με το ιστορικό φρούριο του Αγίου Νικολάου και η ομώνυμη εκκλησία.

Τα σημαντικά μνημεία και ευρήματα της διαδρομής αποδεικνύουν την συνεχή κατοίκηση της περιοχής καθώς και το υψηλό επίπεδο πολιτισμού που αναπτύχθηκε σ' αυτό τον τόπο ήδη από τους προϊστορικούς χρόνους.

Ένα πλήθος από τοπωνύμια που διατηρήθηκαν αναλλοίωτα μέχρι σήμερα, οι θρύλοι και οι ιστορίες που διηγούνται οι παλιοί, δείχνουν πως ο λαός της περιοχής κράτησε ζωντανή μέσα από την παράδοση, την ιστορική του μνήμη και συνείδηση.

Πιστεύουμε ότι η ιστορική μας κληρονομιά είναι κοινή, αδιαίρετη και αδιάσπαστη και δεν τεμαχίζεται από νεώτερες διοικητικές διαιρέσεις. Για το λόγο αυτό η Διαδρομή προβάλλεται μέσα από το ημερολόγιο στο σύνολό της, από τα Άπτερα μέχρι τα Κυριακασέλια. Άλλωστε η προβολή της κοινής μας κληρονομιάς μόνον όφελος μπορεί να έχει και είναι υποχρέωση όλων μας.

Η παρουσίαση της Διαδρομής μέσα από τις σελίδες του ημερολογίου, τηρεί την ιστορική χρονολογική σειρά και όχι τη γεωγραφική πορεία της Διαδρομής (Άπτερα - Κυριακασέλια).

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΣΤΥΛΟΥ ΔΗΜΟΥ ΑΡΜΕΝΩΝ

Αύγουστος

Οι φωτογραφίες έχουν τοποθετηθεί σε χρονολογική σειρά ξεκινώντας από τα παλαιότερα μνημεία της Υστερομινωικής εποχής μέχρι τους νεότερους χρόνους, για να γίνεται ευκολότερα αντιληπτή η ιστορική συνέχεια και συνοχή των Πολιτισμών.

Ευχή μας είναι

η έκδοση αυτή να συμβάλει στην ευαισθητοποίηση των κατοίκων της περιοχής για τη διαφύλαξη της πολιτιστικής μας κληρονομιάς και να αποτελέσει ερέθισμα για τις αρμόδιες Υπηρεσίες και Αρχές για την ολοκλήρωση των αναστυλώσεων των μνημείων και την πρόοδο των ανασκαφών.

Θεωρούμε υποχρέωσή μας να ευχαριστήσουμε όλους όσους συνέβαλαν με οποιοδήποτε τρόπο στην πραγματοποίηση της έκδοσης αυτής και ιδιαίτερα τον κ. Μιχάλη Ανδριανάκη, Έφορο Βυζαντινών Αρχαιοτήτων Χανίων, την κ. Κατερίνα Τζανακάκη, Αρχαιολόγο, και την κ. Αθανασία Κάντα, Αρχαιολόγο, για την συνεργασία και την πολύτιμη βοήθειά τους καθώς και για την παραχώρηση φωτογραφικού υλικού. Επίσης από τον συντοπίτη μας κ. Κώστα Γαβριλάκη φύλακα αρχαιοτήτων για την συμβολή και τη γενικότερη προσφορά του στη διαφύλαξη της πολιτιστικής μας κληρονομιάς θερμά ευχαριστούμε το Δήμο Αρμένων και την Ένωση Γεωργικών Συνεταιρισμών Αποκόρωνα-Σφακίων οι οποίοι αγκάλιασαν την προσπάθειά μας και στήριξαν οικονομικά την έκδοση του ημερολογίου αυτού.

Καλή Χρονιά
Το Διοικητικό Συμβούλιο

"Ανοίξετε την πόρτα σας τα κάλαντα να πούμε και βάλτε και μια ρακή να σας ευχηθούμε..."

Σαν παραμύθι της γιαγιάς ακούγεται, αλλά πάνε χρόνια από τότε που οι πόρτες των σπιτιών ήταν ορθάνοιχτες όλο το Δωδεκαήμερο και κόσμος πολύς δρασκελίζει τα κατώφλια για να χαρίσει απλόχερα και να δεχτεί ευχές. Να βροντοφωνάζει τη γέννηση του Θεανθρώπου αλλά και την αρχή μιας νέας χρονιάς. Να αναγγελλει τον ερχομό των Θεοφανίων, το τέλος των γιορτάδων αλλά και να γίνει αναπόσπαστο τμήμα της μακραίωνης λαϊκής μας παράδοσης, συμμετέχοντας ταυτόχρονα σε μια μαγική τελετουργία. Τώρα πια οι πόρτες είναι κλειστές και τα παραθύρια σφραγιστά. Ελάχιστα είναι τα παιδικά χείλη που εύχονται καλαντίζοντας και ακόμα πιο λίγα τα χέρια που χτυπούν τις εξώπορτες των νοικοκυρήδων.

Καλαντίζοντας στο Δήμο Αρμένων

Αυτή την άγνωστη, όσο και δύσκολη για τον τόπο εποχή, με μια αξιόλογη προσπάθειά του ο Δήμος Αρμένων άνοιξε διάπλατα τις πόρτες των σπιτιών και πάλι, φέρνοντας στη μνήμη των μεγαλύτερων στην ηλικία, εποχές αλλοτινές, δίνοντας όμως ταυτόχρονα και στους μικρότερους ένα μικρό μάθημα πατριδογνωσίας. Την παραμονή της Πρωτοχρονιάς μια ομάδα καλαντιστών, συνοδευόμενη από μουσικά όργανα τα οποία έπαιζαν νεοί του δήμου, ξεκίνησε από το Δημαρχείο στις Καλύβες, καλαντίζοντας τους δημότες, διαλαλώντας ταυτόχρονα τον ερχομό μιας νέας, πολλών υποσχόμενης νέας χρονιάς, την ανατολή ενός καινούργιου αιώνα. Δίχως να σταματήσουν καθόλου μέχρι αργά το βράδυ, οι καλαντιστές περπάτησαν όλα τα σοκάκια και τα καλντερίμια τόσο του πεδινού όσο και του ορεινού Αποκόρωνα, Καλύβες, Τσιβαράς, Αρμένιοι, Ν. Χωριό, Στύλος, Φαράγγι, Πρόβαρμα, Σαμωνιάς, Χιλιμοδού, Κυριακασέλια, Καρές, Ραμινή, Μαχαίροι...

Ακολούθησαν τα μονοπάτια μιας πολιτιστικής διαδρομής που μας άφησαν σαν παρακαταθήκη, άλλων εποχών κάτοικοι τούτου εδώ του τόπου, ζώντας συνάμα έστω και για λίγο σ' ένα παράδεισο που τόσο απλόχερα δημούργησε η φύση. Και ήταν τέτοιες οι εκδηλώσεις των ανθρώπων που δεν άφησαν ασυγκίνητο ακόμα και τον μικρότερο καλαντιστή. Άνθρωποι ριζίτες, άνθρωποι απλοί όσο και αγνοί, άνοιξαν τα φτωχικά τους δίνοντας για μια ακόμη φορά δείγματα κρητικής φιλοξενίας.

Μα λένε πως οι καλοί πάντα ανταμειβονται. Και ο Αϊ Βασίλης το ξέρεει καλά αυτό. Δεν άφησε κανένα παραπονεμένο εκείνη τη στερνή μέρα του 2000.

Και πήραν σάρκα και οστά, έθιμα, όπου οι περισσότεροι τα γνώριζαν μόνο από σελίδες χρυσόδετων τόμων.

Μια καλή όσο και συγκινητική προσθήκη.

ΕΙΡΗΝΗ Ν. ΚΑΛΑΪΤΖΑΚΗ

Τα νέα του Παιδικού Σταθμού Αρμένων

Στη διάρκεια των εορτών των Χριστουγέννων ο Παιδικός Σταθμός έκλεισε από τις 22/12/00 έως τις 2/01/01. Την τελευταία μέρα απολάυσαμε τα παιδιά σε μια όμορφη γιορτή. Στο πρώτο μέρος της, τα νήπια απαγγείλαν ποιήματα σε ομάδες. Ακολούθησε το δεύτερο μέρος με ένα μικρό θεατρικό: "Τα ξωτικά του Αι Βασίλη". Η υπόθεση είχε ως εξής: Τα ξωτικά εργάζονται μέσα στο εργαστήρι τους για να έχουν έτοιμα τα παιχνίδια που θα παραλάβει την Πρωτοχρονιά ο Αι Βασίλης. Κάποια στιγμή τεμπελιάζουν και αποφασίζουν να βγουν να παίξουν στο χιόνι. Όταν όμως επιστρέφουν έχει φτάσει η Πρωτοχρονιά! Επικρατεί πανικός! Ο Αι Βασίλης τηλεφωνεί ότι καταφτάνει! Τότε μέσα σε απαλές χριστουγεννιάτικες μελωδίες εμφανίζεται το Πνεύμα των Χριστουγέννων προσωποποιημένο σε 3 αγγελάκια. Οι άγγελοι βοηθούν τα ξωτικά: ρίχνουν στα κεφάλια τους σκόνη μαγική και γίνονται τα χέρια τους γρήγορα σαν μηχανή. Τα νήπια ήταν όλα ντυμένα με στολές ξωτικών: πράσινες, κόκκινες, κίτρινες και μπλε. Στο τέλος του θεατρικού εμφανίστηκε ο Αι Βασίλης και μοίρασε παιχνίδια σε όλα τα παιδιά. Η γιορτή τελείωσε με γεύσεις από μελομακάρονα, κουραμπιέδες και άλλα γλυκά.

Φαρουδάκη Πόπη

Ημερίδα ιατρικής ενημέρωσης

Στον Παιδικό Σταθμό εκτός από το παιδαγωγικό-εκπαιδευτικό έργο που προσφέρουμε, ενδιαφερόμαστε να είναι οι γονείς ενημερωμένοι για θέματα που αφορούν την σωματική και ψυχική υγεία των παιδιών τους. Εμείς λοιπόν καλέσαμε τους ειδικούς για να ενημερώσουν, να παρέξουν συμβουλευτική και να απαντήσουν σε ερωτήσεις των γονιών.

Η ημερίδα πραγματοποιήθηκε το Σάββατο 27 Ιανουαρίου στις 5.30 το απόγευμα. Η πρόεδρος του συλλόγου γονέων και κηδεμόνων του Νέου Χωριού κυρία Βάσω Καραγιαννάκη, την οποία και ευχαριστούμε, μας εξυπηρέτησε διαθέτοντας για την ομιλία τη νέα εξοπλισμένη αίθουσα εκδηλώσεων του Δημοτικού Σχολείου. Η είσοδος ήταν ελεύθερη για όλους τους ενδιαφερόμενους γονείς οι οποίοι δυστυχώς δεν ήταν και τόσο πολλοί.

Μια πανέμορφη, χειροποίητη, Χριστουγεννιάτικη κάρτα μας έστειλε ο Παιδικός Σταθμός του χωριού μας. Μια φωτογραφία με τα νήπια και το προσωπικό του σταθμού, τοποθετημένη σε ένα κόκκινο γκοφρέ χαρτί με τα στολίδια, τα αστέρια και τις γιρλάντες της. Και του χρόνου να είναι καλά.

“Ε”

Καλεσμένοι μας ως εισηγητές ήταν κατά σειρά ομιλίας οι:

Γαλανάκη Χαρά - Παιδιάτρος-νεογνολόγος (η οποία είναι και μόνιμη ιατρική επισκέπτης του σταθμού). Θέμα: Λοιμώξεις-εμβόλια

Θεοδοσάκη Ειρήνη - Ψυχολόγος Θέμα: Τα μεγάλα "όχι" του μικρού παιδιού. Η άρνηση στην παιδική ηλικία

Ραϊλάκης Δημήτρης - Οδοντίατρος Θέμα: Πρώτη επίσκεψη του παιδιού στο οδοντιατρείο Μέθοδοι πρόληψης-ο ρόλος του φθορίου Πότε γίνεται πιθανή ορθοδοντική θεραπεία Ατυχήματα στα δόντια (συνέπειες και αντιμετώπιση)

Μετά από κάθε εισήγηση ακολουθούσε συζήτηση.

Φαρουδάκη Πόπη

Τα νέα του Δημοτικού Σχολείου Καλυβών

Το κυνήγι του κρυμμένου θησαυρού

Στις 23/2/01 πραγματοποιήθηκε στο 8/θ Δημοτικό Σχολείο Καλυβών το καθιερωμένο κυνήγι του κρυμμένου θησαυρού. Ένα κυνήγι όμως διαφορετικό από τα άλλα. Ο τίτλος του ήταν "Περιπέτεια στο Στρουμφοχωριό". Οι μαθητές όλων των τάξεων, χωρισμένοι σε 8 ομάδες και για 2 ολόκληρες ώρες επιδόθηκαν σ' ένα τρελό κυνηγητό, λύνοντας γρίφους, τρέχοντας από το ένα σημείο του σχολείου στο άλλο, προσπαθώντας όχι να βρουν κάποιο θησαυρό, αλλά να σώσουν την κυρία

Καρέττα-Καρέττα από τον κακό Δρακουμέλ που την είχε απαγάγει.

Τελικά, εκείνοι που κατόρθωσαν να την απελευθερώσουν, με μικρή χρονική διαφορά από τις υπόλοιπες ομάδες, ήταν οι "Μελένιοι", οι οποίοι είχαν την τύχη να απολαύσουν μια υπέροχη τούρτα ως ανταμοιβή, αλλά να πάρουν και από ένα αναμνηστικό έντυπο που θα τους θυμίζει για πολλά χρόνια τη συμμετοχή τους σ' αυτό το κυνήγι.

Αδελφοποίηση με το Δημοτικό Σχολείο Λυκαβηττού Λευκωσίας Κύπρου

Το Δημοτικό Σχολείο Καλυβών ύστερα από τις σχετικές ενέργειες που έκανε, αδελφοποιήθηκε με το Δημοτικό Σχολείο Λυκαβηττού της Λευκωσίας της Κύπρου. Υπήρξε μεγάλος ενθουσιασμός από τους Κύπριους δασκάλους, μαθητές και γονείς και ήδη έχει αρχίσει η συνεργασία ανάμεσα στους μαθητές των δύο σχολείων, με ανταλλαγή υλικού, φωτογραφιών, βιβλίων και απόψεων για διάφορα επίκαιρα θέματα. Υπάρχει επίσης η δυνατότητα άμεσης επικοινωνίας και ανταλλαγής πλη-

ροφοριών ανάμεσα στους μαθητές της Ε' και ΣΤ' τάξης των δύο σχολείων μέσω διαδικτύου. Θεωρούμε αρκετά σημαντικό το γεγονός αυτό με την έννοια ότι δίνει απεριόριστες δυνατότητες έκφρασης στους μαθητές, καλλιέργει τη φιλία, τη συνεργασία, την αγάπη, την αλληλεγγύη και τέλος ανοίγει νέους ορίζοντες στην απόκτηση της κοινωνίας της πληροφορίας, της μάθησης και της γνώσης. Προβλέπεται επίσης η ανταλλαγή επισκέψεων.

Καρναβάλι και ξεφάντωμα

Πανηγύρι χαράς και κεφιού ήταν το καρναβάλι στις Καλύβες, το οποίο παρακολούθησε πλήθος κόσμου.

Οι εκδηλώσεις ξεκίνησαν την Πέμπτη 22 Φεβρουαρίου σε καφετέρια, με πάρτι για παιδιά προσχολικής ηλικίας και συνεχίστηκαν την Παρασκευή με την εκλογή της Βασιλίσσας και της Αντιβασιλίσσας του Καρναβαλιού. Την Κυριακή το καρναβάλι ξεκίνησε γύρω στις 3. Ξεχώρισαν αρκετά άρματα, όπως ο "φантаστικός κόσμος του δάσους", οι "βαλεντινοί", το "Ευρώ και Ευρωπαϊκή Ένωση", το "Χρηματιστήριο", ο "Ελληνικός Κινηματογράφος", οι "τρελές αγελάδες", οι "χήτρες του 2004", οι "νοικοκυρές των Καλυβών", η "ταβέρνα του μεθύστακα", οι "παπαροκάδες" κ.ά.. Συνολικά παρέλασαν 18 άρματα, ενώ δεν έλειψαν και τα πεζοπόρα τμήματα. Τα θέματα γενικώς επελέγησαν μέσα από την τοπική, αλλά και την πανελλήνια επικαιρότητα, ενώ δεν έλειψαν και οι άφθονοι αφοροί, που πετούσαν μικροί αλλά και μεγάλοι και έκαναν την ατμόσφαιρα ακόμα πιο χαρμόσυνη. Μετά το τέλος της παρακολούθησης ακολούθησε χορός και γλέντι στην πλατεία των Καλυβών. Την Καθαρή Δευτέρα η γιορτή συνεχίστηκε στη Ραμνή, με παραδοσιακά εδέσματα και το πέταγμα του χαρταετού.

ΝΕΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ ΣΩΜΑΤΕΙΩΝ ΑΠΟΚΟΡΩΝΟΥ

Νέο Διοικητικό Συμβούλιο εκλέχθηκε στη Γενική Συνέλευση της 4ης Μαρτίου που έγινε στα γραφεία της Ομοσπονδίας. Στη Γενική Συνέλευση ο Πρόεδρος της Ομοσπονδίας Γιάννης Λεντάρης, αναφέρθηκε στις δραστηριότητες της Ομοσπονδίας την τελευταία διετία, όπως η εκδήλωση για την "Κρητική διατροφή", η παρουσίαση του βιβλίου του "Οι γιατροί του Αποκόρωνα", η εκδήλωση "Για την οικολογική γεωργία", την εκδήλωση για την συμμετοχή της Κρήτης στην επανάσταση του 1821, την βράβευση της Μαρίας Ορφανουδάκη, τις εκδρομές της Ομοσπονδίας και τις παρεμβάσεις για τη μη κατάργηση της Οικονομικής Εφορίας στο Βάμο και την αύξηση της χρηματοδότησης των Δήμων του Αποκόρωνα καθώς και για την πλούσια πολιτιστική δράση των Αποκορωνιώτικων Σωματιών. Στη συνέχεια αφού το λόγο έλαβαν αρκετοί εκπρόσωποι των Αποκορωνιώτικων Σωματιών, υπερψηφίστηκαν ομόφωνα ο Οικονομικός και ο Διοικητικός απολογισμός του Δ. Σ. Από τις εκλογές που ακολούθησαν εκλέχτηκαν οι εξής:

Πρόεδρος Λεντάρης Γιάννης (Καλαμίτσι Αλεξάνδρου), Αντιπρόεδρος Βαλσαμάκης Μανώλης (Βαφές), Β Αντιπρόεδρος Μαργελάκης Ρούσσος (Βρύσες), Γ. Γραμματέας Γιακουμινάκης Γιώργος (Φρες), Ταμίας Χατζηδάκη Μαίρη (Κεφαλάς), Ειδ. Γραμματέας Αποστόλου (Νίπος), Αναπλ. Ταμίας Χειλαδάκης Παύλος (Γαβαλοχώρι), Υπ. Μελετών Βελεσιότου Βασιλική (Κόκκινο Χωριό) Μέλη: Βηγάκης Γεώργιος (Αλίκαμπος), Τερεζάκης Ιωάννης (Αρμένιο), Πετράκης Σήφης (Ασή Γονιά), Μαριάννα Μαλεκιάκη (Βάμιος), Πεδουλάκης Παύλος (Κάινα), Χριστοδουλάκης Γεώργιος (Καλαμίτσι Αμυγδαλί), Κελαϊδής Στυλιανός (Καλύβες), Λαγαράκης Νικόλαος (Νιο Χωριό), Λοδάκης Γεώργιος (Παϊδοχώρι), Καντεράκης Νικόλαος (Σούρη), Τζηγκουνάκης (Τζιτζιές).

Εξελεγκτική Επιτροπή: Προγουλάκης Γεώργιος (Βρύσες), Τσακίρακης Ιωάννης (Αρμένιο), Βρουβάκης Στρατής (Νίπος).

Ο τελευταίος μποέμ

Ένα λεύκωμα-αφιέρωμα στον Στέλιο Αναστασιάδη, τον ζωγράφο, ηθοποιό και μάγειρο, που χάθηκε το 1995

Το λεύκωμα "Στέλιος Αναστασιάδης" κυκλοφόρησε από τις Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, και παρουσιάστηκε στις 12 Δεκεμβρίου στο Ίδρυμα Γουλανδρή - Χορν, στην Πλάκα σε εκδήλωση με ομιλητές τον πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας Γ. Βασιλείου, τον καθηγητή Ν. Χατζηνικολάου, τον σκηνοθέτη Δ. Αβδελιώδη και την αρχιτέκτονα Ρεγγίνα Γκοντιέ-Ισαακίδου.

Το λεύκωμα, υπογράφουν ο καθηγητής της Ιστορίας της Τέχνης του Πανεπιστημίου Κρήτης, Νίκος Χατζηνικολάου, καθώς και οι φίλοι του καλλιτέχνη Δημήτρης Τζώρτζης, Ρεγγίνα Γκοντιέ και Νατάσα Δομνιάκη, είναι έκδοση των Πανεπιστημιακών Εκδόσεων Κρήτης, και Ελβετών φίλων του Στέλιου.

Στον πρόλογο της έκδοσης η Ρεγγίνα και ο Αλαίν Γκοτιέ αναφέρουν:

Στον Στέλιο, τον φίλο, τον πιο ελεύθερο άνθρωπο που γνωρίσαμε, σ' αυτόν που επηρέασε το βλέμμα και τη ζωή μας

"Ευτυχώς που δεν έγινα αρχιτέκτονας", μας έλεγε, όταν αντιλαμβανόταν τις άχαρες πλευρές του επαγγέλματος μας στην πρακτική του εξάσκηση. Η αρχιτεκτονική ήταν πράγματι το επάγγελμα με το οποίο είχε τη μεγαλύτερη συγγένεια.

Η εκπληκτική αρχιτεκτονική προσέγγιση, το αιχμηρό κριτικό πνεύμα, η διαρκής παρατηρητικότητα, ο βαθύς ανθρωπισμός, το καυστικό πνεύμα του, και μια ανεξάντλητη χαρά της ζωής, σημάδευαν τις συναντήσεις και τα κοινά μας ταξίδια.

Όταν τελείωνε ένα πίνακα, δεν ήταν ποτέ ικανοποιημένος. Μέσα του ένιωθε ένα έργο. Αμφέβαλε: "Είμαι καλός ζωγράφος;", ρωτούσε. Εμείς δεν αμφιβάλαμε ποτέ. Στο τελευταίο του ταξίδι στη Βέρνη, του υποσχθήκαμε να συγκε-

Μπουζουκιστής

1926 Γεννιέται στα Χανιά, από Αρμενιανούς γονείς. Χάνει τη μητέρα του και την αδελφή του σε μικρή ηλικία.
1930-1945 Τα παιδικά και εφηβικά του χρόνια περνά με τον πατέρα του, ιδιοκτήτη εστιατορίου στην Αλεξάνδρεια. Τελειώνει το δημοτικό και το γυμνάσιο στο ελληνικό σχολείο.
1945-1949 Ζει και σπουδάζει στο Παρίσι. Μαθητεύει στο ατελιέ του Φερνάν Λεζέ.
1949 Παντρεύεται μια γαλλίδα φοιτήτρια στο Παρίσι και φεύγει για την Ουγγαρία μόνος του, καθώς εκείνη

χάνει το τρένο τους.

1953 Παντρεύεται τη Sonia Georges, Αγγλίδα φοιτήτρια στην Ουγγαρία.

1956-1960 Ζει στο Λονδίνο με την οικογένειά του.

1960-1964 Μένει στο Παρίσι, ζωγραφίζει και εργάζεται περιστασιακά.

1964 Επιστρέφει στην Ελλάδα, και εγκαθίσταται στην Αθήνα.

1965 Συλλαμβάνεται και καταδικάζεται ως ανυπότακτος, φυλακίζεται σε νησί του Αιγαίου.

1966-1974 Παρουσιάζει καθημερινά τις μαγειρικές του συνταγές στη ραδιοφωνική εκπομπή "Σύγχρονη Γυναίκα".

1967-1975 Στη διάρκεια της δικτατορίας βοηθά τον αντιδικτατορικό αγώνα.

1975 Ταξιδεύει στην Ιταλία και την Ελβετία.

1977-1978 Δημοσιεύει, σε τακτικά διαστήματα, έγχρωμα σχέδια μαγειρικών του συνταγών στην "Καθημερινή".

1979 Μένει σε φίλους στη Ζυρίχη και στην ιταλική Ελβετία. Τον Νοέμβριο,

εκθέτει τα έργα του στην γκαλερί "Ιωνία" και πωλεί όλους τους πίνακές του σε έναν και μόνον αγοραστή.

1984 Πρωταγωνιστεί στη ταινία *Καρκαλού* του Τορνέ. Η πυρκαγιά στο διαμέρισμά του στα Εξάγγεια καταστρέφει μεγάλο μέρος των σχεδίων του. Μετακομίζει σ' ένα ερειπωμένο σπίτι στην ίδια γειτονιά.

1986-1993 Ερμηνεύει αρκετούς μικρούς ρόλους στον κινηματογράφο.

1987 Ξεκινούν τα προβλήματα της υγείας του. Έχει προσβληθεί από καρκίνο και υποβάλλεται σε αφαίρεση νεφρού στην Αθήνα.

1988 Μένει στα Χανιά μέχρι το 1993.

1989 Εκδίδει ένα βιβλίο με επιλογές χειμωνιάτικων συνταγών του, στις εκδόσεις Εξάντας.

1994 Τελευταία έκθεση του πορτραίτων του τον Φεβρουάριο, στο γραφείο φίλων στη Ζυρίχη.

1995 Πέθαινε από καρκίνο του πνεύμονα, στις 20 Ιουλίου στην Αθήνα.

Κηδεύεται στις 21 Ιουλίου στο νεκροταφείο Ζωγράφου.

ντρώσουμε όλο το έργο σε ένα βιβλίο. Συμφώνησε και τα μάτια του λαμπύρισαν από χαρά. Σίγουρα θα ήθελε να είχε δει μια φορά συγκεντρωμένο όλο το έργο.

Η προετοιμασία του βιβλίου άρχισε αμέσως μετά τον θάνατό του το 1995. Για να ολοκληρωθεί, όμως, χρειάστηκε πολύ περισσότερος χρόνος απ' όσο είχαμε αρχικά υπολογίσει. Με τη βοήθεια πολλών φίλων του, μπορέσαμε να εντοπίσουμε τα έργα του στην Ελλάδα, την Ελβετία, τη Γαλλία, την Αγγλία και την Ουγγαρία, και έτσι να τεκμηριώσουμε όλο το έργο του που σώζεται ως σήμερα.

Ευχαριστούμε όλους τους φίλους που μας έγραψαν γι' αυτόν ή μας έστειλαν σχετικά πληροφοριακό υλικό. Η συμβολή τους στάθηκε πολύ χρήσιμη για την κατανόηση της προσωπικότητάς του και τη συμπλήρωση της βιογραφίας του. Ιδιαίτερα ευχαριστούμε τους φίλους του Δημήτρη Τζώρτζη, Sonia Georges, Charlotte van Gelder και Νατάσσα Δομνιάκη για τη βοήθειά τους και τον Γιώργο Δ. Μαθιόπουλο για την καλλιτεχνική επιμέλεια του βιβλίου.

Είμαστε ιδιαίτερα ευγνώμονες στον Νίκο Χατζηνικολάου που, συγκινημένος από το έργο και την προσωπικότητα του Στέλιου, δέχθηκε να συμβάλει με την πολύτιμη συνεργασία του. Ο ενιαίος κριτικός δίνει την απάντησή στις αμφιβολίες του καλλιτέχνη.

Ο Καθηγητής Νίκος Χατζηνικολάου, ο οποίος δεν είχε ποτέ συναντήσει το ζωγράφο που κλήθηκε να αποκαταστήσει, γράφει στην εισαγωγή του λευκώματος:

"Ο μύθος του Στέλιου είναι τόσο ισχυρός, ώστε μπροστά του ωχιά η ζωγραφική του. Ακόμη και εκείνοι που την αγαπούν ειλικρινά αδυνατούν ή αρνούνται να την ξεχωρίσουν από τον ίδιο".

"Ένας ανένταχτος, ένας Aussteiger, που δεν είχε όμως προηγουμένως ποτέ του δεχτεί "να μπει στο σύστημα", σε οποιοδήποτε σύστημα, ώστε να "βγει" κάποτε απ' αυτό. Κάτι μεταξύ clochard, επαναστάτη, φιλοσόφου, μοιχεμένου, αντικομματικού αριστερού, squatter, κομμουνιστή, πρόην αντιστασιακού που διατηρούσε φιλικές σχέσεις με τα αποβράσματα της απριλιανής δικτατορίας, ανεξάρτητον καλλιτέχνη και εξαιρετικού μάγειρα. Να η εικόνα του ανθρώπου που κυριαρχεί στο μυαλό όσων τον γνώρισαν. Όλα αυτά τα στοιχεία όμως

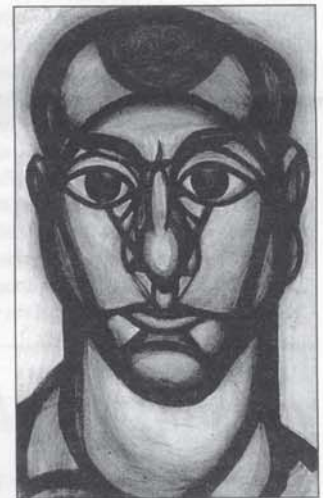
ενσωματωμένα σε ένα σύνολο γεμάτο αθρότητα και καλοσύνη".

Ο Στέλιος Αναστασιάδης γεννήθηκε στην Κρήτη. Σε ηλικία 18 χρόνων μετακόμισε με την οικογένειά του στην Αλεξάνδρεια. Η περιπέτεια της ζωής του άρχισε ουσιαστικά με τη φυγή του στο Παρίσι το 1945.

Σπούδασε για ένα μικρό χρονικό διάστημα στη Σχολή Καλών Τεχνών και στο εργαστήρι του Φερνάν Λεζέ. Μέλος του γαλλικού Κομμουνιστικού Κόμματος, βρέθηκε το 1949 στη Βουδαπέστη. Εκεί έκανε τα πάντα. Δούλεψε σε κολχός, αλλά και στο μουσείο της ουγγρικής πρωτεύουσας. Γνώρισε τον Μέμο Μακρή, που τον θεωρούσε δάσκαλό του στην τέχνη, αλλά και τον άλλο μεγάλο φίλο του, τον Δημήτρη Χατζή. Έζησε τα γεγονότα της Βουδαπέστης. Οι αποστάσεις του από την επίσημη Αριστερά ήταν ήδη τεράστιες. Βρήκε καταφύγιο στο Λονδίνο και το Παρίσι, όπου έζησε από το 1956 έως το 1964, οπότε με ένα πλαστό διαβατήριο επέστρεψε στην Ελλάδα. Έκανε τον μπουζουκιστή, έγραψε σαπουνόπερες, ζωγράφιζε. Τότε γνώρισε και τον Στρατή Τσίρκα.

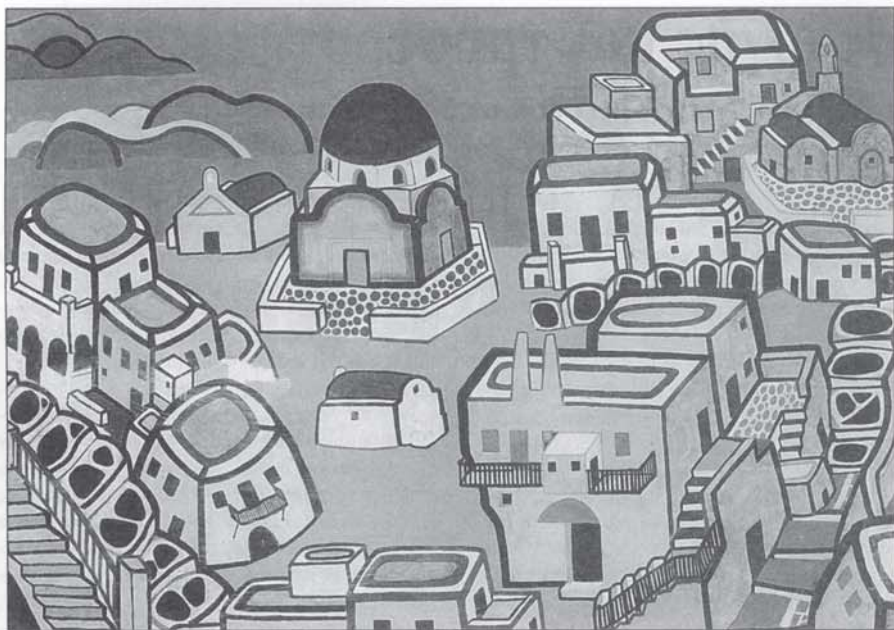
Ο Στέλιος Αναστασιάδης εξέθεσε το 1979 έργα του, τα οποία, όπως γράφει ο Νίκος Χατζηνικολάου, αγοράστηκαν όλα από έναν επιχειρηματία, που μίπηκε μέσα, τα είδε, τον άρεσαν και τα πήρε! Ο Στέλιος Αναστασιάδης δεν ξαναέκανε ποτέ έκθεση.

Γράφει ο Νίκος Χατζηνικολάου για το έργο του: "Οι δύο προσωπογραφίες με μολύβι δείχνουν σίγουρα

Προσωπογραφία Στρατή Τσίρκα

Μίκκος

μιαν εξοικείωση με την τεχνική του λεγόμενου "ακαδημαϊκού σχεδίου", αποπνέουν όμως όλη τη βεβιασμένη προσήλωση στην απόδοση του πραγματικού που σκοτώνει την έμπνευση. Τα πρωτόλεια αυτά, όπως και η μελέτη της καθισμένης γυναίκας με το σκυμμένο κεφάλι, είναι από μια πλευρά χαρακτηριστικές ασκήσεις φοιτητή μιας ευρωπαϊκής Σχολής Καλών Τεχνών μετά το Δεύτερο Πόλεμο. Από την άλλη πλευρά, όμως, δεν μπορούμε να μην τα βλέπουμε και ως απόρροια του κλίματος που επικρατούσε τα χρόνια εκείνα στη Σχολή Καλών τεχνών της Βουδαπέστης, με την επιβλημένη επιδίωξη ενός στενοκέφαλου και παραδοτικού ρεαλισμού, που είχε βαπτιστεί "σοσιαλιστικός".

Γράφει ο Νίκος Χατζηνικολάου στηριζόμενος κυρίως σε τρία έργα του Στέλιου Αναστασιάδη ("Στομαχικός", "Προσωπογραφία του Τσίρκα", "Προσωπογραφία του Αργυρίου"), ζωγραφισμένα στα χρόνια 1964-1965, από τα πιο αποδοτικά και δημιουργικά της ζωής του.

"Ο Στέλιος πλησιάζει κοντά στο μοντέλο του. Σχεδόν πάντοτε βλέπουμε μόνο το κεφάλι και το λαϊμό, ενώ υπάρχει μια υπαινικτική αναφορά στο υπόλοιπο σώμα. Τα κεφάλια γεμίζουν το σύνολο της επιφάνειας του έργου. Συνήθως τα πρόσωπα μας κοιτάζουν κατάματα. Μοναχικά, σε περισυλλογή, αλλά ταυτόχρονα ανοιχτά προς εμάς τους τρίτους. Τα άτομα αυτά, άνδρες και γυναίκες, δεν έχουν ηλικία, δεν έχουν ιστορία, δεν παραπέμπουν σε τίποτα έξω από τον εαυτό τους. Είναι γυμνά (...). Τα μάτια δεν έχουν τίποτα το δυναμικό: είναι ορθάνοιχτα και σκεπτικά. Ακόμη κι εκεί που κοιτάζουν κατάματα το θεατή, κοιτάζουν προς αυτόν αλλά δεν τον βλέπουν. Ο καθένας μόνος, χωρίς ιστορία, χωρίς παρελθόν, βορά στο αδηφάγο μάτι του θεατή".

Και συνεχίζει αναφερόμενος στα πορτραίτα του Στέλιου "Η ψυχολογία είναι ανεξάρτητη από το θέμα της "ομοιότητας" και τη διαμορφώνει ο ίδιος ο καλλιτέχνης ζωγραφίζοντας: με τις γραμμές που χαράζει πάνω στην επιφάνεια του έργου, με την έκφραση που δίνει στο πρόσωπο που ζωγραφίζει, χτίζοντάς το, σιγά σιγά, στις δύο διαστάσεις που έχει στη διάθεσή του. (...) Στις καλές του στιγμές η "έκφραση" του Στέλιου εμφανίζεται σε προσωπογραφίες σπάνιας δύναμης, που μπορούν να σταθούν επάξια δίπλα στις καλύτερες της νεοελληνικής τέχνης".

Και στα τοπία

"Όπως και στα πορτρέτα του, έτσι και εδώ αυτό που τον ενδιαφέρει είναι η τεκτονική πλευρά των πραγμάτων (...). Όπως όμως και στα πορτρέτα, η αίσθηση αυτή

έρχεται σε σύγκρουση με μιαν ανάγκη διακοσμητικότητας και απλώματος στην επιφάνεια. Η λαϊκή αρχιτεκτονική δίνεται έτσι με τρόπο ταυτόχρονα έντεχνο και αφέλη, κάτι από τη φρεσκάδα της παιδικής ζωγραφικής δίνει τον τόνο στο σύνολο, αίσθηση που ενισχύεται από την παρατεταμένη αναμέτρηση του μαύρου με το μπλε και το λευκό, που κυριαρχούν".

Σύμφωνα με τον Νίκο Χατζηνικολάου, ανάμεσα στα τοπία του Στέλιου Αναστασιάδη υπάρχουν και "μερικά αριστουργήματα - η λέξη πιστεύω ότι είναι η μόνη κατάλληλη παρ' όλο το βεβαρημένο παρελθόν της". Είναι εκείνα στα οποία μερικά βασικά χαρακτηριστικά της τέχνης του οδηγήθηκαν στην τελική τους συνέπεια: το μονοχρωματικό στοιχείο, η αδιαφορία του για τη φυσιοκρατική απόδοση της λεπτομέρειας και μια μεγάλη και ώριμη αίσθηση της διακοσμητικότητας.

Ένα από αυτά τα "αριστουργήματα" είναι ένα τοπίο της Σαντορίνης, ζωγραφισμένο το 1974, "ανατολίτικο χαλί χωρίς χρώματα, δαντέλα λεπτοδουλεμένη στο λευκό και το μαύρο, όπου αναδύονται μέσα απ' το απαλό γκριζό τα μαύρα βράχια με τα λευκά κτίσματα. Ένας κόσμος απέραντος, χωρίς αρχή και χωρίς τέλος".

Για την εκδήλωση και τον Στέλιο Αναστασιάδη έγραψε στο "Βήμα" η Μαίρη Θεοδοσοπούλου:

Ο ζωγράφος Στέλιος Αναστασιάδης απουσιάζει από λεξικά και ιστορίες. Μόλις προχθές συμπεριελήφθη στο τετράτομο Λεξικό Ελλήνων Καλλιτεχνών (εκδόσεις Μέλισσα), με ένα ανυπόγραφο και ελλιπέστατο λήμμα, που αρκείται στη διαπίστωση ότι στο έργο του κυριαρχεί η σχηματοποίηση της ανθρώπινης μορφής, χωρίς καμία αναφορά στα ζωγραφικά του τοπία. Αντ' αυτού αξιολογείται η πληροφορία ότι δούλεψε ως ηθοποιός σε ταινίες του Σταύρου Τορνέ. Δεν δημοσιεύεται έργο του και η βιβλιογραφία, αντί κριτικών κειμένων, παραπέμπει σε δύο συνεντεύξεις του. Ωστόσο για τον Σ. Αναστασιάδη "ήρθε ο καιρός να του δοθεί η θέση που του αξίζει στα πλαίσια της νεοελληνικής τέχνης", σύμφωνα με τον ιστορικό τέχνης Ν. Χατζηνικολάου. Υποτίθεται πως αυτό το πλήρωμα του χρόνου έφθασε με την έκδοση του διγλωσσού (ελληνικού - γαλλικού) λευκώματος, πεντέμισι χρόνια μετά τον θάνατό του, στις 20 Ιουλίου 1995. Μάλιστα η έκδοση συνοδεύτηκε από εκδήλωση στο Ίδρυμα Γουλανδρή-Χορν, που έγινε με κάθε επισιμότητα. Αραγε αν ζούσε ο Σ. Αναστασιάδης θα παρευρισκόταν ή, ως άλλος Παπαδιαμάντης, θα πήγαινε στον χασάπη του, της Καλλιδρομίου, για τοικουδιά; Σε κάθε περί-

πτωση, γι' αυτόν τον καθυστερημένο φόρο τιμής μάλλον δεν δικαιούνται να επαίρονται οι Αθήνησι φίλοι του.

Υστερα από μια μακρά περιπλάνηση - εν μέρει εκουσία και εν μέρει αναγκαστική - ο Σ. Αναστασιάδης επέλεξε την Αθήνα, "την πιο ανοιχτή πόλη του κόσμου", για τόπο διαμονής του. Ωστόσο είχε αμέσως οσφρανθεί πως η Αθήνα προσφέρεται για σύζηση και πιωτό, τα αγαιοπελαγίτικα νησιά για ζωγραφική, για τις επαγγελματικές όμως δυσκολίες είναι προτιμότεροι οι Κεντροευρωπαίοι.

...
Για ένα διάστημα έγραφε το σενάριο της ραδιοφωνικής εκπομπής του Βαγγέλη Γκούφα "Πικρή, μικρή μου αγάπη". Κι αυτός ένας τρόπος βιοπορισμού αλλά και μία ακόμη πηγή ανεκδότων. Λέγεται πως στη Βουδαπέστη έφτιαχνε πολιτικά ανέκδοτα που αντάλλασσε με καφέ και ποτό. Στην Αθήνα εξακολουθούσε να σκαρώνει ανέκδοτα για το σινάφι των κουλτουριάρηδων, ένα πρόσθετο δέλεαρ για ολονύκτιες κρασοκατανυξίες. Πέρα όμως από την άνεση στον γραπτό λόγο, αντίστοιχη της σκαμπρόζικης προφορικής του αφήγησης, διέθετε και ένα αλάνθαστο κριτήριο. Γι' αυτό και θα διαφωνούσε με τον Ν. Χατζηνικολάου, όταν αποφαινεται πως η Χαμένη Ανοιξη του Στρατή Τσίρκα είναι "ένα κακό, κομματικό βιβλίο, που αναφέρεται στον Στέλιο Αναστασιάδη με βαθιά περιφρονητικό τρόπο". Ο ίδιος καταλάβαινε και τις συναισθηματικές εμπλοκές και τις συγγραφικές επιταγές που ώθησαν τον Τσίρκα στη δημιουργία ενός μυθιστορηματικού ήρωα όπως ο Κακομοίρας της Χαμένης Ανοιξης.

Αγνή

Σ.Σ Για την εκδήλωση, το λεύκωμα και τον συγγραφέα έγραψαν στις εφημερίδες "Βήμα" ο Ηλίας Κανέλης 10-12-200, και η Μαίρη Θεοδοσοπούλου 14-1-2001, στην "Ελευθεροτυπία" Βένα Γεωργακοπούλου 9-12-200, Τέτα Παπαδοπούλου 28-12-2000, και κείμενα ανυπόγραφα στο "Βήμα" 24-12-200, στην "Καθημερινή" 10-12-200, και στα "Νέα" 12-12-2000, κείμενα τα οποία χρησιμοποιήθηκαν ως βοηθήματα στην παραπάνω παρουσίαση.

Γιάννης Σ. Τσακράκης

Η "Ε" είχε πάρει το δρόμο της γι το τυπογραφείο, όταν μάθαμε ότι αντίστοιχη εκδήλωση αφιερωμένη στον Στ. Αναστασιάδη έγινε στα Χανιά στις 19 Μαρτίου. Την εκδήλωση οργάνωσε η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση και το περιοδικό "Νεώριον".

Μια πράξη στοργής και τρυφερότητας

Στέφανου Φρεσκάκη: "Οι Αρμένιοι στο παρελθόν"

έκδοση του Συλλόγου Αρμενιανών Αττικής "Ο Κριτοβουλίδης", Αθήνα, 1991

Το καλοκαίρι του 1991, απολούτουργα του Δεκαπενταύγουστου, στον αυλόγυρο της εκκλησίας της Κοιμήσεως της Θεοτόκου Αρμένιων, η Κοινότητα του χωριού και οι πολιτιστικοί του σύλλογοι, παρουσίασαν το βιβλίο του Στέφανου Φρεσκάκη: "Οι Αρμένιοι στο παρελθόν", με εισηγητή τον Χαρ. Στρ. Μπουρνάζο. Σήμερα το δεύτερο μέρος.

Αρμενιανά ρύζια, μπίζια, καπνά κι άλλ' αγαθά

Ποταμός έβγαине, στα παλιά χρόνια, το κρασί στο' Αρμένους, προ περονόσπορου, βέβαια, όχι προ μύτρας, που ήτονε κι ετούτη γνωστή και την εσέρβιρε, ως μου τα διηγούνταν ο πατέρας μου ο Στρατής, δεκαεξάχρονο τότες κοπέλλι, στον Πλάτανο, μαζί με γαλλική σαμπάνια, μαύρο ρούσικο χαβιάρι, και μπρικ, στη μαντάμ Ορντάνς τσ' αγαπητικούς της, τους "ναυράκους" των Δυνάμεων. Ήτονε τότες ημέρες της άλλης μεγάλης Γενικής των Κρητών Συνελεύσεως συνελευθούσης κι εκείνης "Εν Αρμένους τη 4^η Ιουλίου 1897" ως αναγράφεται στα έγγραφα που υπογράφει ο Βενιζέλος, ο αληθινός βέβαια, κι όχι ο δικός μας, ο Γιάννης ο αρμενιανός, του

χαβιανιού του τροχού και του λουκάνικου.

Είχεν εκείνο τον καιρό, κάθε σπίτι τ' οζό ντου, μουσκάρι, ρίφι, αρνί, όρνιθα και χοίρο, που μια χρονιά μάλιστα ένας τως ελίσσιαζε, μα τον εκαταβρέζανε κι εγγλύτωσησαν οι χωριανοί από τη λυσική.

Έβγανε ακόμη το χωριό και καπνό, που τα φύλλα του τα ξεραίνανε, μπελονιάζοντας ή απλώνοντας τα, σ' αγκουδούρους. Στα χωράφια σπέρνανε βίκο, ταή, ρόβι για γέμι των ντανάδο, μπίζια και ψαρές για φάβα, λουμπίνους, κουκιά και ροβίθια, για μαγερική κι ετούτα, κριθάρι και στάρι, που τ' αλέθανε οι τρεις μύλοι των Αρμένιων: του Κουρκουτή, του Φράγκο και στα' Άσπρες Συκιές, χωρίς να λογαριάσουμε και τον μηχανοκίνητο του Πατερομάρκο, που φαλίρισε, γιατί δεν εμπιστευούνταν οι γονέοι μας τον καρπών τους στις μηχανές, με τσι καπνούς και την τραβιάγια ντως.

Εδώ θα προσθέσω μια πληροφορία του Ζαχαρία Πρακτικιόδη, πληρεξουσίου στη Συνέλευση των Αρμένιων του 1822, πως στο χωριό, στις αρχές του περασμένου αιώνα, καλλιεργούσαν ρύζι. Αλλά και η παραγωγή λαδιού ήταν μεγάλη απόδειξη τα πέντε αλετριβιδιά των Αρμένιων.

Θα προσθέσω ακόμη μια πληροφορία, που δεν είναι κι αυτή από το βιβλίο, μα που δείχνει πως, πέρα από το μόχθο της καλλιέργειας και της συγκομιδής, ακόλουθος ήτονε κι ο μόχθος διάθεσης των καρπών της γης, αν πε-

ρυσσεύαν βέβαια κι ό,τι επερίσσευε. Το περαστικό δεν είναι αρμενιανό, μα τ' αναφέρω για να φανεί πως ούλα τα χωριά στο ίδιο καζάνι βράζανε τότες. Διηγάτε, λοιπόν, στις 23 Ιουνίου 1906, ο Παύλος Παυλάκης, άνθρωπος "εντιμότετος και φιλαληθέτατος", ως τον χαρακτήριζον, που είχε λαδομαγατζέ στα Χανιά:

"Χθες βράδυ, εις τας ενέα περίπου, όταν ετοιμαζόμουν να πλαγιάσω, δυο Ενεαχωρίται από το Έλος, έχοντες δύο όνουσ φορτωμένους λάδι, έκρουσαν την θύραν του μαγαζιού μου δια να ξεφορτώσουν τα ζώα των, τα οποία, χωρίς σαμάρι, έφεραν ανά δύο ασκία λάδι εντός σάκκων, ομοίων με δισάκι. Οι άνθρωποι αυτοί ήσαν ο Βαρδής Μαραγκουδάκης, ετών 58-60, και Εμμ. Χαλκιαδάκης ετών 30 περίπου. Μου είπαν δε ότι είχαν ξεκινηθεί από το Έλος Κισάμου την προηγούμενη ημέραν, δύο περίπου ώρας μετά το μεσονύχτιον, ώστε οδοιπόρησαν αυτοί και τα ατυχή ζώα των 19 συνεχείς ώρας μέσα εις την μεγάλην ζέστην και πολλήν σκόνην. Και μοι έφεραν, ο μεν γέρον Βαρδής, 58 οκάδες λάδι (προς 66 λ. την οκά) και έλαβε δρ. 38,25 - ο δε Χαλκιαδάκης 57 οκάδες λάδι και έλαβε δρ. 37,60. - Οι δυστυχείς όνοι των, εξηντηλημένοι από τον κόπον, μόλις εξεφορτώθησαν έπεσαν καταγής και εξηπλώθησαν. Την επομένη της αφιξέως των, εις τας 5 μ.μ. ανεχώρησαν οπίσω οι άνθρωποι με τα ζώα των, υπελόγιζαν δ' ότι θα έφθαναν εις τους εστίες των μετά νέαν οδοιποριαν, 24 περίπου ωρών".

Ξεμυτίζει η ιστορία

Νά τε λοιπόν, που ξεμυτίζει η οικονομική Ιστορία των Αρμένιων. Ξεμυτίζει απλώς, μα για να βγάλει πρόσωπο και σώμα αρτιμελές, θέλει δουλειά πολλή και σκληρή.

Και για να γίνει πιο σαφής: είναι σφαλώς συγκεκριμένο και βεβαιωμένο στοιχείο τα πέντε αλετριβιδιά των Αρμένιων. Αλλά, δεν έχομε τίποτα που να λείπει στο μέλλοντα ιστορικό του χωριού, για το "μηχανολογικό" εξοπλισμό τους, την παραγωγή και την παραγωγικότητα τους, το απασχολούμενο προσωπικό και τους όρους απασχόλησης, την αμοιβή, τον τρόπο και το είδος της αμοιβής, την αποθήκευση, διάθεση, κατανάλωση, εμπορία, τιμή του λαδιού.

Εδώ, πέραν των οποίων αναμνήσεων και αφηγήσεων των πρεσβυτέρων και καταγραφής της προφορικής ιστορίας του περασμένου, ιδίως αιώνα, που ολοένα αυδαντίζει και απέρχεται, ομού μετά των απερχομένων υπερηλικών, χρειάζεται να ανευρεθούν στατιστικά στοιχεία, δελτία τιμών, κατάστιχα και δευτέρια λαδεμπόρων και άλλες πηγές. Τέτοιους λαδέμπορος, με λαδομαγατζέ στα Χανιά, ήταν ο Σήφακας, ο ηγέτης του Ακρωτηρίου, και, το 1889, αρχηγός στην Κρομμυδοπανιάσταση του Στύλου, γαμπρός του Μυλωνογιάννη και σύγγαμπος του δικού μας Στυλιανάκη Σκανδάλη.

Ένα άλλο παράδειγμα: ο αλευρόμυλος στις Άσπρες Συκιές, που αποτελούσε επιχείρηση όχι ατομική, αλλά εταιρική, εταιρεία δηλαδή, με εταίρους μάλιστα, ξενοχωρίτες και ξενοχωριτή, μη εταίρο διευθυντή, το Ρεθυμινιώτη Νικόλα Ανδρεάδακ, με φύλακα και φαμέγιο το "Μαρουλή" από την Κοπράνα (που την "εξευγενίσαμε" - τρομάρα μας - μετονομάζοντάς την Άσπρο).

Κατοπινός διευθυντής ήταν ο βαφιανός Παναγιώτης Ζερβός, με βοηθό και διάδοχο του το βρυσιανό Κωστή Τσιτάρη.

-Η καλύτερη ιστορία του μύλου και το ιδιοκτησια-

Δημοσιεύομε ξανά την φωτογραφία που είχαμε δημοσιεύσει στο προηγούμενο τεύχος, μαζί τα νέα στοιχεία που συγκεντρώσαμε.

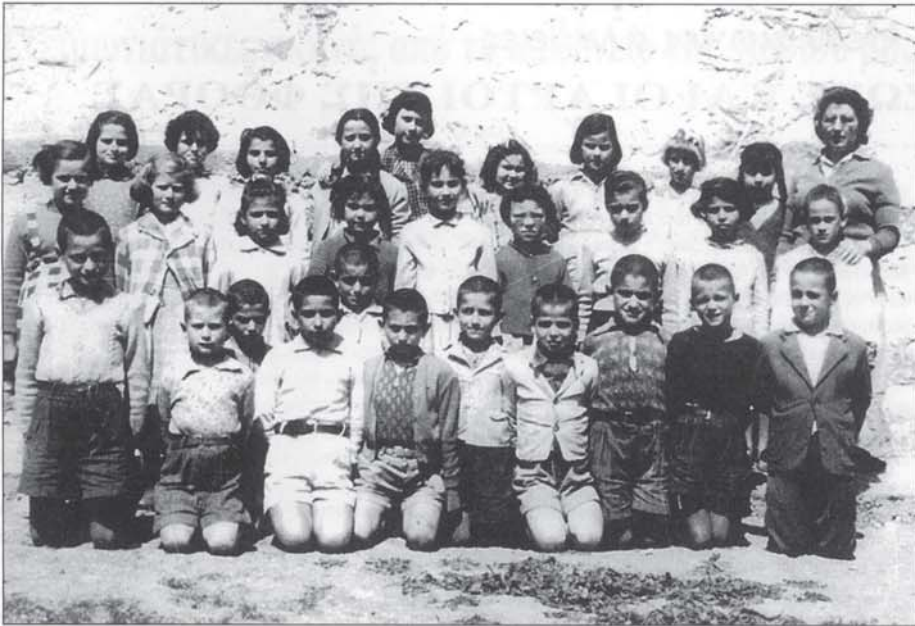
1. Χριστοδουλάκης Χρήστος (πατέρας της Καβρουλάκη Κατίνας), 2. Χαλβαδάκης Γιάννης-Σηφαιλιουδογιάννης, 3. Τερεζάκης Τάσος, 4. Χαλβαδάκης Γιάννης αδερφός της Ειρήνης, Κατίνας, Μαρίκας και του Προκόπη, 5. Τερεζάκης Λάμπρος, 6. Κουρομιχλάκης Αντρέας (Κουφός), 7. Ορφανάκης Μιχάλης, 8. Δυστυχώς δεν καταφέραμε να διασταυρώσουμε την αναγνώρισή του, 9. Χαριτάκης Αλέκος πατέρας του Γιάννη και του Νίκο που είναι στην Αμερική, 10. Κουρομιχλάκης Βασίλης-Γλάρος, 11. Καβρουλάκης Μάρκος, 12. Μυριδάκης Γιώργης πατέρας της Διαμάντας Πατηνωτάκη, 13. Καβρουλάκης Μανώλης

Η χρονολογία της φωτογραφίας προσδιορίζεται για τους πρώτους μήνες της απελευθέρωσης από τους Γερμανούς (Μάιος 1945). Κατά αρχή εκτιμήθηκε ότι δεν μπορούσε να έχει τραβηχτεί την περίοδο της κατοχής, ούτε μετά τον Σεπτέμβριο του 1945, γιατί κατά πληροφορίες που μας έδωσαν, ο Χαριτάκης Αλέκος έφυγε αμέσως μετά την απελευθέρωση, στην Αμερική.

Στην προσπάθεια της αναγνώρισης των προσώπων της φωτογραφίας συμμετείχαν όλοι όσοι βρέθηκαν στο καφενείο, ιδιαίτερα οι Γιανναράκης Μιχάλης, Καβρουλάκης Μιχάλης, Καβρουλάκης Βασίλης, Πριπάκης Στέλιος, Πατηνωτάκης Νίκος, Ορφανάκης Βαγγέλης, Τερεζάκης Λευτέρης, στην Αθήνα ο Βαγιωνάκης Γιάννης, η Χαλβαδάκη - Χατζηκυριάκου Μαρίκα, και πολλοί άλλοι.

Γ.Τ.

Στο παλιό σχολείο οι μαθητές με τη δασκάλα τους τη δεκαετία του '60. Από τους αναγνώστες μας περιμένουμε την αναγνώριση των προσώπων.

κό καθεστώς του - επιχείρηση Μωαμεθανών ή Χριστιανών; ατομική ή εταιρική; - παραμένει ανερεύνητη.

Σημειώνω εδώ, πως η ιστορία αυτού του μύλου - βιοτεχνίας εταιρικής μορφής, που δεν έχει, φυσικά, γραφεί, έχει αξία και σημασία για τη γενικότερη ελληνική οικονομική ιστορία. Επανέρχομαι στο βιβλίο μας και την προσφορά του ως πηγή της Ιστορίας του χωριού, παίρνοντας ως παράδειγμα -πολιτισμικής Ιστορίας αυτό- τη φωτογραφία του Παρθεναγωγείου Αρμένων. Η φωτογραφία αυτή αποτελεί ιστορικό ντοκουμέντο, το οποίο λέει πολλά στον ερευνητή που ξέρει να τη "διαβάσει". Για την Παιδεία, τα σχολεία και τα Γράμματα της εποχής, το βιοτικό επίπεδο των κατοίκων, τη διάπλωση, έκφραση, εμφάνιση, ένδυση, υπόδηση των παιδιών του χωριού.

Και για να γίνει πιο συγκεκριμένος: Η φωτογραφία δείχνει, πως στην Κρήτη της όψιμης Τουρκοκρατίας και της πρώτης δεκαετίας του αιώνα μας, σε χωριό μάλιστα και στον πιο πύζλο κοινωνικό χώρο, όπου γραδάρεται ο πολιτισμός ενός τόπου, στο χώρο των Γραμμάτων, πνέει ένας εντυπωσιακός αέρας Παιδείας και καλλιέργειας.

Η φωτογραφία με τα όμορφα, ήμερα, ήρεμα, καλοντυμένα, καλοθρεμένα και καθόλου φοβισμένα παιδιά, με μια δασκάλα μ' αρχοντική περιβολή, άνεση και έκφραση, την Ελένη Ι. Βιριράκη, δεν υπολείπεται φωτογραφίας κολλεγίου θηλέων πολιτισμένης, ελεύθερης, εύπορης ευρωπαϊκής χώρας. Η φορεσιά, η ποδεσία κι η στόλιση των κοριτσιών εκείνων, δείχνουν καλό πολιτισμό αισθητικό και βιοτικό επίπεδο, κι όχι μόνο για κείνη την εποχή.

Δείχνουν, ακόμη, όχι αυτάρκη, αλλ' ανταλλακτική οικονομία, δηλαδή επικοινωνία και συναλλαγές με το αστικό κέντρο, τα Χανιά, την πόλη-εστία, τότε, της διεθνούς διπλωματίας εστία κοινωνικής, φιλολογικής, πνευματικής και οικονομικής ζωής.

Δέστε στη φωτογραφία, τα μάτια, την έκφραση, το ύφος και την ένδυση εκείνων των παιδιών, που γεννήθηκαν στα τέλη του φωχού, σκληρού και ματωμένου 19^{ου} αιώνα, σ' ένα μικρό επαρχιακό χωριό, και συγκρίνετέ τα με τις τραγικές εικόνες παιδιών φτωχών χωρών του σημερινού κόσμου και θα καταλάβετε πολλά θλιβερά εφιαλτικά και αβάσταχτα της ανθρώπινης μοίρας και της ανθρώπινης Ιστορίας.

Από τις ιστορικές πηγές στην ιστορική σύνθεση

Ο ιστορικός του χωριού θα συγκεντρώνει τις πλη-

ροφορίες που του παρέχει το βιβλίο του Στέφανου Φρεσκάκη, θα τις εξετάσει με κριτικό πνεύμα, θα τις τεκμηριώσει, μελετήσει και εμπλουτίσει με αρχειακό υλικό ληξιαρχείων, μητρώων, εγγράφων, επιστολών, φωτογραφιών και λοιπών πηγών. Γιατί το βιβλίο, αποτελεί μεν πηγή της ιστορίας των Αρμένων, αλλά όπως κάθε απομνημόνευμα, είναι πηγή αδύναμη, περιορισμένη, ελλιπής και υποκειμενική. Παραδείγματος χάριν: η πληροφορία Φρεσκάκη ότι υπήρξε δήμαρχος Αρμένων "ο καπετάν Γογονής από το Στύλο". Η έρευνα των πηγών μας πληροφορεί, ότι στις δημοτικές εκλογές του 1901, στο Δήμο Αρμένων (τον οποίο συγκροτούσαν 14 χωριά) εκλέγεται δήμαρχος ο Δημήτριος Γογονής, γιός του καπετάν Αναγνώστη Γογονή, ενώ πέντε χρόνια πριν, δήμαρχος Αρμένων ήταν ο Παντελής Χατζημανώλης, ο οποίος μάλιστα δίδει "press conference" στον Πλάτανο, σε διαπρεπή Έλληνα λόγο.

Οι πηγές αναφέρουν ακόμη, ότι ο Στυλιανάκης Σκανδάλης, συνεργάζεται με τον Αλέξανδρο Ανδρουλάκη (τον "Φουάτ") των Καλυβών και με τον Ευάγγελο Αναστασία τον Χανίων, στην εισαγωγή ξυλείας από την Τερζέστη. Και έχω μια ένδειξη ότι ο "Στυλιανάκης" έπαιρνε την περιήρημη εφημερίδα ΝΕΑ ΗΜΕΡΑ της Τερζέστης, πράγμα που, αν τεκμηριωθεί, σημαίνει ότι στο χωριό έφθανε ο απόηχος της διεθνούς πολιτικής, οικονομικής και πολιτισμικής ζωής της εποχής. Και για τους Βιστάκιδες και Βιριράκιδες οι οποίοι αναφέρονται στο βιβλίο, το αρχειακό υλικό των δικαστηρίων του Βάμου και της Γενικής Διοικήσεως Κρήτης, μας παρέχει πλείστα στοιχεία. Λόγου χάριν, ο Λαμπροκλής Βιστάκης είναι από το 1822 αρχιγραμματέας του Πρωτοδικείου Βάμου. Το 1892, αναγράφονται στα αρχεία αυτά, εννέα ονόματα Αρμενιανών εκλεξιμών ειρηνοδιακών παρέδρων, με τρεις Βιριράκιδες, τον νεότερο Δημήτριο, 26 ετών, διδάσκαλο, τον Ιωάννη, 30 ετών, κτηματία και τον Αναγνώστη, 45 ετών, κτηματία επίσης.

Με τα παραδείγματα που ανέφερα προσπάθησα να δείξω τη σημασία του βιβλίου και ως πηγής της ιστορίας μας επισημαίνοντας ότι ο συγγραφέας του δεν εργάστηκε ούτε ως ιστοριοδίφης, ούτε ως ιστορικός των Αρμένων. Το βιβλίο του όμως "Παρέχει ύλην" στον ιστοριογράφο, ο οποίος, υπό τις προϋποθέσεις που εξέθεσα, παρέχει ένα χρήσιμο βοήθημα, στην προσπάθεια του συγγραφέα της Ιστορίας του χωριού, αλλά και της επαρχίας Αποκορώνου.

ΚΕΙΜΕΝΑ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΑΡΜΕΝΟΥΣ

Ανέκδοτα χωριανών και τύποι του χωριού

Ο Σύλλογός μας στην προσπάθειά του να διασώσει ότι ιστορικό-λαογραφικό υλικό βρίσκεται σε χέρια χωριανών μας απευθύνθηκε και στην οικογένεια του αείμνηστου Μιχάλη Τερεζάκη, η οποία πρόθυμα έθεσε στη διάθεσή μας τις προσωπικές σημειώσεις του σημειώσεως, και την οποία ευχαριστούμε. Από αυτές δημοσιεύουμε ένα μικρό μέρος και το επόμενο τεύχος θα επανέλθουμε.

Ο Κουκουράκης Δημήτρης διατηρούσε καφενείο, μα πουλούσε και φιλικά. Η Σκανταλονικόλινα μια μέρα στέλνει τον γιό της Γιάννη να της αγοράσει ένα καρόλι κλωστή Νο 60. Ο Κουκουράκης του λέει, δείχνοντας του δύο καρόλια όμοια Νο 60, "τούτονε αξίζει 50 λεπτά και τούτο 60 λεπτά", και ο από μικρός πανέξυπνος Γιάννης, ο κατόπιν δικηγόρος Αθηνών, του λέει "γιατί μπάρμπα-Δημήτρη, αφού είναι τα ίδια", "γιατί παιδί μου τούτονε το αγόρασα προ δύο μηνών και τούτο προ ολίγων ημερών και το αγόρασα ακριβότερα!!" Φυσικά ο Γιάννης πήρε το με παλαιά τιμή αγορασθέν.

Ο γέρο Κωνσταντούλας ήταν... έμπορος γυρολόγος, μα πολλές φορές η ζυγαριά του χαλούσε και τότε έπαιρνε το κάθε είδος στην παλάμη του το ανεβοκατέβαζε και έλεγε στον αγοραστή "πάρε το είναι 300 δράμια", τότε μονάς μετρήσεως βάρους ήταν η οκά.

Μικρό παιδί ο Γιάννης Τσιριγώτης (Στρατηγάκης) έπιασε μια νυχτερίδα, έτυχε να την δει στα χέρια του το πειραχίρι ο γέρο Δημήτρης Βιριράκης (Κουρβετζούρης) και του λέει "Γιάννη παιδί μου σόθηκες αυτή αξίζει μέχρι 200 δρχ. γιατί από αυτήν γίνονται τα καλύτερα φάρμακα" (τότε μια οκά κρέας είχε 5 δρχ. επομένως αι 200 δρχ. ήταν αρκετά), τρέχει στον γιατρό Μελισσάδης όστις καταλαβαίνει το παιχνίδι του Κουρβετζούρη και του προσφέρει 20 δραχμές και αμέσως 50 δρχ. και τότε ο Γιάννης του λέει "Μα ο Κουρβετζούρης μου είπε πως κάνει 200 δρχ." Αλλά ως το πρωί η νυχτερίδα νόφησε γιατί είχε τραυματισθεί κατά την σύλληψήν της και ο Γιάννης απαρνήρητος γιατί έχασε και τις 50 δρχ. που ο Μελισσάδης του πρόσφερε. Όταν συναντώμεθα του το θυμίζω και κείνος γελά για το πάθημά του.

Ο μακαρίτης Μπιρρογιόργης ήταν μανιώδης αναγνώστης εφημερίδων, πριν έλθει ο ταχυδρόμος Βαρθής για να μοιράσει την αλληλογραφία (έπαιζε το μπουρί) ο ανωτέρω καταλάμβανε θέσιν για να παραλάβει έγγραφα της Κοινότητας που ήταν Γραμματέας και ότι άλλο, εφημερίδες κ.λπ. Μια μέρα ο Γιάννης Σκανδάλης πρότεινε στον Ηλία Μπουρνάζο και στον γράφοντα να μαζέψουμε παλαιοεφημερίδες να τις συσκευάσουμε και να τις δώσουμε του ταχυδρόμου να τις εκφωνήσει προς Γεώργιος Βιριράκη, ως και έγινε, πήγαμε στις Αμμούτσες ο ταχυδρόμος ενημερώθηκε, τις έβαλε ανάμεσα στην αλληλογραφία Αρμένων, έφθασε στο καφεενείο του Φρατζέσκο, έπαιζε το μπουρί του, εμαζεύτηκαν οι χωριανοί ως συνήθως και αρχίζει η διανομή όπου ο Βαρθής εκφωνεί Γεώργιος Βιριράκης χωρίς να σηκώσει τα μάτια του σοβαρός "Εδώ", ξαναφωνάζει, αυτό συνεχίστηκε, όμως πριν να τα παραλάβει όλο το κατάλαβε, εν τω μεταξύ τα ακράτητα γέλια των μεμνημένων συμπιέστησαν και τον ιδιον ο οποίος ήταν καλοκάγαθος και γέλασε μαζί μας λέγοντας "καλά μου την καταφέρατε".

Για το χωριό μου Αρμένιοι Αποκορώνου διατηρώ ζωηράς αναμνήσεις και απέραντον αγάπη που θα σβήσουν μόνον μαζί με την τελευταία μου πνοή!

Εκάλη, Ιούλιος του 1976

Μιχάλης Λάμπρου Τερεζάκης

Θεού αιώνιες αλήθειες Ο ΑΡΤΟΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΡΤΟΙ ΤΗΣ ΦΘΟΡΑΣ

Όταν ο Χριστός πραγματοποιούσε τα αιτήματα των ανθρώπων που κατά τους αρχαίους μας ήθελαν "άρτον και θεάματα" και αυτό το αίτημα διαιωρίζεται και επαναλαμβάνεται προς τις αρχές και τις εξουσίες του κόσμου τούτου του "αιώνας του απατεώνας", ο Χριστός τους είπε, αφού τους είχε χορτάσει: "Ζητείτε με, ουχ ότι είδατε σημεία, αλλά ότι εφάγετε εκ των άρτων και εχορτάσθητε." (Ιωάν. ΣΤ. 26).

Ο παπα-Μανώλης με τις αδελφές του και τους γαμπρούς του στην πίτα του Συλλόγου

Δηλαδή ζητείτε να με εύρετε όχι διότι είδατε θαύματα, που σας έπεισαν δια την θείαν αποστολήν μου και την σωτηριάδη αλήθειαν της διδασκαλίας μου, ώστε να ωφεληθήτε πνευματικώς, αλλά διότι εφάγετε από άρτους και εχορτάσθητε (παλαιότερα εις την έρημον του Σινά και πρόσφατα εκεί στην Παλαιστήνη έξω από την Καπερ-

ναούμ) και ζητείτε πάλιν να σας δώσω υλικά αγαθά.

Όπως εγόγγυξε ο λαός τότε που ο Χριστός είπεν: "Εγώ ειμί ο άρτος της ζωής, ο εκ του ουρανού καταβάς" (Ιωάν. ΣΤ. 41, 48) και δεν μπορούσαν να ιεραρχήσουν τα αιτήματά τους, τους είπε ξεκάθαρα: "Οι πατέρες υμών έφαγαν το μάννα εν τη ερήμω και απέθανον. Ούτος εστίν ο εκ του ουρανού καταβαίνων, ίνα τις εξ αυτού φάγη και μη αποθάνη. Εγώ ειμί ο άρτος ο ζων ο εκ του ουρανού καταβάς εάν τις φάγη εκ τούτου του άρτου, ζήσεται εις τον αιώνα. Και ο άρτος δε ον εγώ δώσω, η σαρξ μου εστίν, ην εγώ δώσω υπέρ της του κόσμου ζωής." (Ιωάν. ΣΤ. 49-51).

Έτσι και τώρα γογγύζουν οι άνθρωποι διότι θέλουν υλικά αγαθά, αποστρεφόμενοι τα πνευματικά αγαθά που είναι η απαίτησις του πνεύματός μας.

Γι' αυτό και έχομε λόγο χρηματιστηρίου, τις απογοητεύσεις των τελευταίων ημερών, τις αυτοκτονίες, τους εξαφανισμούς, τις διαλύσεις οικογενειών και περιουσιών, διότι στηρίζαμε όλες μας τις ελπίδες, στην κατάκτηση του χρήματος.

Αλλά όταν αυτός ο ψυχρός εχθρός του ανθρώπου μας γυρίζει απότομα την πλάτη τόσο άσπλαχνα, οδηγούμεθα, στις πιο πάνω περιγραφόμενες καταστάσεις.

Όμως ο Χριστός μας φωνάζει: "Ο τρώγων μου την σάρκα και πίνων μου το αίμα έχει ζωήν αιώνιον, και εγώ αναστήσω αυτόν τη εσχάτη ημέρα. Η γαρ σαρξ μου αληθώς εστί βρώσις και το αίμα μου αληθώς εστί πόσις. Ο τρώγων μου την σάρκα και πίνων μου το αίμα εν εμοί

μένει καγώ εν αυτό". (Ιωάν. ΣΤ. 54-56).

Αδελφοί μου, ο ερευνών και επιμένων νικά. Διαβάστε το έκτο κεφάλαιο του κατά Ιωάννην Ευαγγελίου. Θα μου συγχωράτε.

Επιπλέον μάθετε και την προφητείαν που είπε ο πρεσβύτες Συμεών κατά την Υπαπαντήν, στην Παναγία: "...ούτος κείται εις πτώσιν και ανάστασιν πολλών εν τω Ισραήλ και εις σημείον αντιλεγόμενον." (Λουκά Β'. 34). Δηλαδή αυτός είναι προορισμένος δια να γίνη αιτία πτώσεως και αναστάσεως πολλών. Όσοι θα απιστήσουν εις αυτόν, θα πέσουν και θα απολεσθούν, όσοι θα πιστεύσουν θα αναστηθούν από την αμαρτίαν και θα σωθούν θα είναι δε και θαύμα (σημείον) με το οποίον ο Θεός θα δείχνει εις τους ανθρώπους το σωτήριο θέλημά του, αλλά το οποίον θα αντιλέγεται από τους απιστούντας και ενώ οι καλοπροαίρετοι θα πιστεύουν και θα σώζονται, οι ανειλικρινείς και εγωιστάι θα απιστούν και θα κατακρίνονται.

"Ο έχων ώτα ακούει ακουέτω."

Το επαναλαμβάνει ο Ευαγγελιστής Ματθαίος τρεις φορές στο ευαγγέλιόν του (Ματθ. ΙΑ' 3 - ΙΓ' 9 και 43).

Γιατί όλοι μας έχομε ώτα αλλά δεν ακούομε τα σωτήρια και λυτρωτικά λόγια του Χριστού, και Θεού, αλλά και του αντιδίκου μας σατανά, διαβόλου, του διαβάλλοντος διαβολέως.

+Πρωτοπρεσβύτερος
Εμμαν. Α. Καβρουλάκης

Οι Αρμένιοι στα παιδικά μου χρόνια

Το χωριό μου δεν είναι οι Αρμένιοι. Όμως το χωριό αυτό το έζησα από παιδί και το θεωρώ πολύ δικό μου.

Ο πατέρας μου, κατά τη 10ετία του 1930, ήταν μετοχάρης στο μετόχι "Καλοσυκιάς", που βρίσκεται πάνω από τον αρμενιανό κάμπο και απέχει λίγα χιλιόμετρα από τα χωριά Αρμένιοι και Καλύβες. Εγώ πολύ συχνά πήγαινα στους Αρμένιους για δουλιές του σπιτιού και του μετοχίου, καθάλα σε μια ψηρή φοράδα, το καμάρι όλων μας.

Αλλά και σαν μαθητής της πρώτης τάξεως του Γυμνασίου Βάμου, περνούσα ταχτικά από τους Αρμένιους. Επειδή η απόσταση από το σπίτι στο σχολείο ήταν μεγάλη (πάνω από 10 χιλιόμετρα) νοίκιαζα δωμάτιο και έμενα στο Βάμο. Κάθε Δευτέρα, πριν ξημερώσει, φορτωμένος στην πλάτη το παραδοσιακό σακούλι, με το ψωμί της εβδομάδας (συνήθως κριθαρένιο), λίγο τυρί, ελιές και τα βιβλία μου, διέσχίζα τον αρμενιανό κάμπο, περνούσα μέσα από τους Αρμένιους, ανέβαινα τις χαλές του Λεντάρη και έφθανα στον αμαξωτό δρόμο του Βάμου, τον οποίο ακολουθούσα μέχρι το σχολείο.

Αργότερα, όταν φοιτούσα στις μεγαλύτερες τάξεις του Γυμνασίου, η οικογένειά μου μετοίκησε στο χωριό Καλύβες και άλλαξε η διαδρομή. Έγινε Καλύβες-Βάμος.

Στη διαδρομή μέχρι το Βάμο συναντιόμασταν πολλοί μαθητές και όλοι μαζί ή παρέες-παρέες (πατούλιες-πατούλιες, όπως λέγαμε στα χωριά μας), παίρναμε την άγουσα για το Γυμνάσιο. Από τους Αρμένιους θυμούμαι τους Νίκο Βαγιωνάκη και Νίκο Σκανδάλη, συμμαθητές μου στην ίδια τάξη. Επίσης θυμούμαι τον Χαράλαμπο Μπουρνάζο και Γιώργο Φρεσκάκη, γνωστούς σε όλους μας για τη δραστηριότητα και την κοινωνική τους προ-

σφορά, οι οποίοι όμως ήταν νεότεροι και πηγαίνανε σε μικρότερη τάξη.

Ένα πρωινό στην παρέα μας προστέθηκε και ένας γέρος ζητιάνος, ο οποίος καθισμένος στο γαϊδουράκι του, ακολουθούσε την ίδια με μας διαδρομή. Όταν βρισκόμασταν στο ύψος του χωριού Ντουλιανά, κατέβαινε τον αμαξωτό δρόμο ένα λεωφορείο (από τα ελάχιστα που κυκλοφορούσαν τότε) και μες, οι μαθητές, μόλις το είδαμε σκορπίσαμε στα χωράφια. Τότε ο ζητιάνος γελώντας μας είπε: "εγώ έχω πάει στην Αθήνα κι εκεί τα αυτοκίνητα ακουμπάνε τους ανθρώπους". Αυτό μας φάνηκε πολύ παράξενο. Σήμερα βέβαια έχουν αλλάξει οι καιροί. Τα αυτοκίνητα είναι περισσότερα από τους ανθρώπους, και όχι μόνο τους ακουμπάνε, αλλά και τους "κουτρουβαλάνε".

Ο πατέρας μου και όλη η οικογένειά μας είχε με τους Αρμένιους στενούς δεσμούς. Πολλοί ήταν οι φίλοι του. Απ' αυτούς θα αναφέρω το γιατρό Γεώργιο Μιχελγιάννη, τον οποίο επισκεπτόμασταν συχνά, λόγω και της μεγάλης μάλιστα, που ταλαιπωρούσε τότε τον κόσμο, της ελονοσίας, και ο οποίος γιατρός επέζησε τιμήθηκε για την κοινωνική του προσφορά το περασμένο καλοκαίρι. Επίσης θα αναφέρω το Στρατή Μπουρνάζο, που είχε το αναπνευστήριο στον Πλάτανο, δίπλα στην πηγή, ως και τους Καλλιβρετάκηδες, με τους οποίους τον συνδέσε στενή φιλία και τα ονόματα των οποίων δεν θυμούμαι. Οι μεγαλύτεροι όμως δεσμοί ήταν με το Γιώργο Φρεσκάκη, που είχε το μπακάλικο, καθώς μπιάναμε στους Αρμένιους, και ο οποίος είχε βαφτίσει την αδελφή μου (την Κλεάνθη). Από το παντοπωλείο του ψωνίζαμε συχνά τα χρειαζόμενα για το σπίτι και πολλές φορές

βερσεέ. Δεν μας έδινε όμως τα πράγματα, προτού περάσομε από το σπίτι του. Εκεί η "ντάντά" μας με πολλή αγάπη και προθυμία μας ετοίμαζε φαγητό και μας "αγκάρευε" να αδειάσομε τα πιάτα. Κάποτε την άγια αυτή γυναικά την είχαν επισκεφθεί και οι αδελφές μου, κοριτσόπουλα τότε, Αγγελική και Κλεάνθη (φιλότσα όπως αναφέρω και παραπάνω, του Φρεσκάκη). Όπως πάντοτε, τους ετοίμασε φαγητό. Η πρώτη έφαγε καλά, αλλά η δεύτερη έφαγε λίγο και άφησε το υπόλοιπο, παρά τις επίμονες προτροπές της νονάς της.

Κατά την επιστροφή, όμως, την Κλεάνθη την έκοψε η πείνα, οπότε ακολούθησε ο εξής διάλογος:

- Μωρή Αγγελική πεινώ.
- Είντα τόσο φαγητό μας έβαλε η ντάντα σου, γάβτα δεν έφιασε;
- Ντρεπόμουνα μωρή.
- Ντρεπόδουνα; Δεν το κατέεις πως όποιος ντρέπεται κακά ζει.

Εδώ σημειώνω ότι τα παλιά χρόνια συνηθίζοταν στα χωριά μας να μην τρώνε πολύ στα ξένα σπίτια, για να μη χωμαστει όοι τον δικό τους σπίτι πεινάνε.

Τελειώνοντας, με τα λίγα αυτά λόγια για τους Αρμένιους, θα προσθέσω και κάτι ακόμα. Ο πρώτος μου ασηματικός δεσμός ήταν από τους Αρμένιους. Γνώρισα ένα θαυμάσιο και λαμπρό κορίτσι, η πάροδος όμως του χρόνου χώρισε τους δρόμους μας και έτσι η γνωριμία αυτή έμεινε στη μέση.

Μιχάλης Γ. Καβρουλάκης
Απόστρατος αξιωματικός της Αστυνομίας,
από το Σαμώνα

Χειμωνιάτικες σκηνές από το καφενείο του χωριού μας

Το χέλι

Βράδυ στο καφενείο του χωριού και μπαίνει ο Μανώλης Καραβελιάκης κρατώντας ένα χέλι ενάμισι κιλό, πολύ μεγάλο για τα δεδομένα της περιοχής μας, που έπιασε στον ποταμό των Αρμένων, με τον παραδοσιακό τρόπο χρησιμοποιώντας σπάγκο και δόλωμα σκουλήκια. Ο Μανώλης απόδειξε για άλλη μια φορά πως είναι άξιος συνεχιστής της παράδοσης που ξεκίνησε από τον παππού του Κωστή Τσινταράκη – Μυλωνά. Χέλια τέτοιου μεγέθους για να μαγειρευτούν σωστά, πρέπει να αφαιρεθεί το δέρμα χωρίς να κοπεί, να αλατοπιπερωθεί, να μπει πάλι στο δέρμα του, και να γίνει ψητό.

Γ. Τ.

Η ατάκα του φετινού χειμώνα στο καφενείο του χωριού μας

Τέλος του Δεκέμβρη, πρωί, στο καφενείο του χωριού μας, που δυστυχώς έχει μείνει μοναδικό. Οι επισκευές στο διπλανό χώρο κάνουν τους χωριανούς να βολευτούν όπως όπως στη μια αίθουσα. Ο καιρός ζεστός αλλά με πολύ δυνατή Νοτιά, και όλοι προβληματίζονται αν θα πάνε στις ελιές (λιομάζωμα). Η μια κουβέντα φέρνει την άλλη, πάντα σχετικά με το λιομάζωμα. Αρχίζει ο Τάσος μια ιστορία με ένα "παλαμάκι", που έπαιξε λέει μια ραβδέ, και το παλαμάκι έφυγε από το ραβδί του και ψάχνανε να το βρουν όλη μέρα και δεν το βρήκανε. Ο καφετζής λέει μια ιστορία για ένα σάρακα (πιόνι), που χάθηκε πάνω σε μια ελιά, και βρέθηκε τελικά την επόμενη χρονιά. Οπότε πετάγεται ο Νικόλας και τους λέει: - Και που να δείτε, ρε παιδιά, εμένα που μου πεσε πάνω από την ελιά ένα χιλιάρικο και όταν έψαξα να το βρω βρήκα ένα πεντοχίλιο!!

Σημ 1. Για όσους δεν έχουν πληροφορηθεί τον εκσυγχρονισμό της ελαιουσιλλογής σας πληροφορούμε ότι, αντί για ραβδίστρια, καλάμια και ντέμπλες, από χρόνια χρησιμοποιούνται πλαστικά "χεράκια" που στερεώνονται σε σωλήνες αλουμινίου.
2. Οποιαδήποτε σχέση των ονομάτων με υπαρκτά πρόσωπα είναι, πραγματική!

Γ.Τ.

Τ' άχερα

Συνεπαρχιώτης και κοντοχωριανός μου ήταν ο μακαρίτης ο Μπάμπης. Αγράμματος ήτανε μα από τους καλύτερους ποιηταράδες και ειδικότερα μαντιναδολόγος χειμαρρός θα 'λεγα και στο οποιοδήποτε θέμα, χωρίς να το πολυσκεφτεί, στο πι και φι που λένε, με το μόνο ελάττωμά του, ότι οι μαντινάδες του τσι πλια φορές ήτανε σατιρικές. Ήντα σατιρικές εδώ, ξετσιπότες ντίπης, να λέμε την αλήθεια, ανάλογα με την περίπτωση.

Τώρα βέβαια δε θα σας πω καμιά τέτοια, μόνο πιο υποφερτή.

Στη χώρα, τα Χανιά, ήτανε κατεβασμένος για δουλειές, θαρρώ Κυριακή και γινότανε εκιά τριγύρω από την αγορά δικαστήρια και τα λοιπά, αγώνες αυτοκινήτου. Δίπλα στην αγορά, εκιά που ήτανε το κουλούρι του τροχονόμου, που ρύθμιζε την κυκλοφορία πριν μπουνε τα σημερινά φανάρια, γύρω-γύρω στο δρόμο είχε μπάλες από άχερα, για λόγους ασφαλείας στη περίπτωση που ξεφύγει κανένα αυτοκίνητο, να μη κτυπήσει κανένα θεατή στο πεζοδρόμιο, που θώριε τσ' αγώνες. Περνά που λέτε ο Μπάμπης θωρή τον κόσμο, θωρή τα' άχερα και ρωτά ήντα γίνεται; μωρέ επαέ; του λένε τη περίπτωση, και γυρίζει και κάνει.

**"Εξυπνοι από είμαστε
οι Αποκορονιώτες
και βγάζουμε τα άχερα
να τρώνε οι Χανιώτες."**

Ο μακαρίτης είχε βέβαια κι άλλο χάρισμα-ελάττωμα, που αυτό ήταν και το καλλιτεχνικό του όνομα κείνη την εποχή, Θιός χωρέσει ντον βέβαια, γιατί τέτοιοι άνθρωποι σήμερα μας λείπουν.

**ΤΕΡΕΖΟΓΙΑΝΝΗΣ
του Χρήστο ο γιος ο ΜΕΓΑΛΟΣ**

Στρατής Βασιλείου Καλαϊτζής – Χαιρέτης

Ο Στρατής Β. Καλαϊτζής – Χαιρέτης ήταν ο νεότερος γιος του Βασιλή Χαιρέτη. Φοιτητής Νομικής εγκατέλειψε τις σπουδές του και κατετάγη εθελοντής στον στρατό. Πολέμησε στη Μικρά Ασία και συνελήφθη αιχμάλωτος, από όπου δραπέτευσε κόβοντας τα συρματοπλέγματα. Στο λόχο που υπηρετούσε στη Μικρά Ασία ήταν και οι χωριανοί μας Μανώλης Χριστοδουλάκης (Μαυρογένης) και ο Καβρουλάκης Ιωάννης αδερφός του Μανώλη. Ο νεαρός φοιτητής άμαθος δεν μπορούσε να στήσει το αντίσκηνό του και χρειάστηκε βοήθεια που του έδωσε πρόθυμα ο Μανώλης Χριστοδουλάκης. Ο Στρατής όταν μετετέθη στο Φρουραρχείο Αθηνών πήρε μαζί του και τον Μαυρογένη, επειδή τον είχε βοηθήσει στο στήσιμο του αντίσκηνου, και ο Μαυρογένης πέρασε τόσο καλά στο Φρουραρχείο, που το θυμόταν σε όλη του τη ζωή. Πολλές φορές, έλεγε για τον Στρατή, που δεν ήταν τυχερό να ζήσει, πόσο καλός χωριανός και καλός άνθρωπος ήταν. Εγώ δεν το γνώρισα, άκουσα όμως από τον πατέρα μου και από αυτούς που τον γνώρισαν τι άνθρωπος ήταν. Όταν πέθανε το έμαθε ο Ελευθέριος Βενιζέλος και είπε: Τι κρίμα να πεθαίνουν τέτοιοι άνθρωποι.

Βασίλης Αντωνίου Χαιρετάκης

Στρατής Βασίλ.
Καλαϊτζής-Χαιρέτης
Πάρις 20 Φεβρουάριου 1918

Ο Γιώργος Τερεζάκης ανάμεσα στους γονείς του Λάμπρο και Σοφία

Στις 10 Φεβρουαρίου 2001, οι Έλληνες της Νέας Υόρκης διοργάνωσαν εκδήλωση για να τιμήσουν τον εκδότη του περιοδικού "Κρήτη", Γεώργιο Χαλαμπους Τερεζάκη, για την συνέπεια που υπηρετεί την ενημέρωση της ομογένειας επί 35 χρόνια.

Τον αδελφό και θείο συγχαίρουμε θερμά.

Οικογένεια Ελευθερίου Τερεζάκη

ΜΝΗΜΗ ΠΑΠΑΜΑΡΚΑΚΗ ΑΝΤΩΝΗ

Έφυγε για πάντα από κοντά μας ένας ευπατριδής των Αρμενών. Σε αρκετά προχωρημένη ηλικία ο Αντώνης Παπαμαρκάκης άφησε το μάτιο τούτο κόσμο.

Άνθρωπος πρῶτος, μελίχιος και καλοσυνάτος, αλλά και κεφάτος, έζησε βλέποντας πάντα τη ζωή απ' την καλή της όψη. Σ' αυτό βοήθησαν βέβαια οι σχετικά άνετες, για την εποχή του, οικογενειακές συνθήκες στις οποίες μεγάλωσε.

Ήταν ένας απ' τους λίγους τότε χωριανούς (δεκαετία του 30) που σα νέος κατάφερε να περάσει τις πύλες του Πανεπιστημίου Αθηνών και να γίνει κοινωνός της Πανεπιστημιακής παιδείας.

Τον θυμούμαστε -με την παρέα του- Μιχάλη Τερεζάκη - Γιάννη Γαβριλάκη και Μανώλη Τζουστάκη κ.λπ. να κάνουν καλοκαιρινές "διακοπές" στους ΑΡΜΕΝΟΥΣ σε καλύβα που έστηναν στον Καλοσυκιά ή τα Κακαλώνια (κάποτε τους πηγαίνομε και κανένα λαίνοι νερό...) Έχουμε εξάλλου υπόψη μας και στιγμιότυπα απ' τις καλές ώρες στην Αθήνα της παραπάνω παρέας. Ο Αντώνης πέρασε απ' τη ζωή σαν υπόδειγμα καλοσύνης αλλά και αγάπης προς το συνάνθρωπό του. Ασχολήθηκε και με τα κοινά υπερτείνοντας την κοινότητα ως πρόεδρος για αρκετά χρόνια, αφήνοντας πίσω αξιόλογο έργο.

Αξίζει ιδιαίτερα να τονιστεί το πρωτοποριακό για την εποχή έργο της ύδρευσης των Αρμενών (σύστημα - Κριών κ.λπ.) και τμήμα του κοινοτικού δικτύου.

Παντρεύτηκε με την εξαίρετη Άννα Μπουρνάζου και δημιούργησε ζήλευτη οικογένεια.

Αξιώθηκε να δει όλα του τα παιδιά χαρούμενα και αποκαταστημένα.

ΜΝΗΜΗ ΧΕΛΙΟΥΔΑΚΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ

Μια ακόμα ηρωίδα της ζωής, μια μαχητριά στα πενήντα χρόνια έφυγε πρόσφατα απ' τη ζωή. Στις 31-12-2000 πέθανε στους Αρμένους, ύστερ' από μακροχρόνια πάλη με το θάνατο, αιωνόβια σχεδόν, η ΕΙΡΗΝΗ ΧΕΛΙΟΥΔΑΚΗ.

Η Ειρήνη Χελιουδάκη, το γένος Χαλβαδάκη, λες κι ήταν γραφτό να περάσει απ' τη ζωή, μόνο και μόνο για ν' αντιστέκεται και να πολεμά με τη μοίρα και τα βάσανά της.

Όταν ήλθε ο καιρός παντρεύτηκε τον Νίκο Χελιουδάκη το κορούε -γεννημένος στα Χανιά και σιγάμιαρο στους ΑΡΜΕΝΟΥΣ. Δουλευτάδες και οι δύο κουτσόβγαιναν πέρα. Ήρθαν όμως δύσκολοι καιροί και μοίρα σκληρή. Κι εμείς στη γειτονιά θυμούμαστε πολλά.

Η εικόνα που δεν σβήνει απ' τη μνήμη- και τα παιδικά τότε μάτια μας- είναι αυτή που πέντε φορές είδαμε στην αλή του σπιτιού της.

Πέντε φέρετρα συνοδευόμενα από παπά και εξαπτέρυγα βγήκαν κατά καιρούς απ' το σπίτι της κυρα-Ρήνης πέντε παιδιά της πήρε ο χάρος πενταχαροκαμένη μάνα.

Κι όμως ήρε το κουράγιο κι έκαμε κι άλλα παιδιά (συνολικά 13 φορές ολοκληρωμένες ή όχι γέννες). Η κυρα-Ρήνη- η Κουρεϊνά- παρά τις τόσες πληγές της, δεν έχασε τελικά ούτε το κουράγιο ούτε τη ψυχή της. Εξακολούθησε να βλέπει κατάματα τη πραγματικότητα και να παλεύει συνεχώς για ένα καλύτερο αήριο για τα τρία παιδιά που τελικά της χάρισε ο Θεός και που βρέθηκαν πλάι της ως το τέλος. Κατά τ' άλλα η Ειρήνη είχε πάντα την αγάπη πλιν των χωριανών και τη συντροφιά όλων των γειτόνων της. Το σπίτι της πάντα ανοικτό. Το χιούμορ και τ' αστεία τη συντρόφευαν πάντα στις όποιες ευκαιρίες της πρόσφερε η ζωή. Ατελείωτα τ' αστεία και τα παίραγματα στις χειμωνιάτικες αποσπερίδες και στις υπαίθριες καλοκαιρινές βραδιές στις "πλακούρες" τις γειτονιάς, κι αξέχαστες οι μαντινάδες της στη γιορτή των κλυδώνων. Τελειώνοντας κυρά Ρήνη υποθέτω πως θα

συναντήθηκες κι όλας με μερικούς πολύ κοντινούς σου γείτονες που είχαν φύγει πολύ πιο μπροστά από σένα.

Αιωνία η μνήμη και γαλήνη στη ψυχή όλων σας.
Γ. ΦΡΕΣΚΑΚΙΣ

"Ως χαρίεν άνθρωπος, όταν άνθρωπος εΐη" ΜΝΗΜΗ

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥ ΠΑΠΑΔΑΚΗ (1907 - 2001)

Άλλος ένας από τους τελευταίους ανθρώπους της Παλιάς Φρουράς του χωριού μας, μας αποχαίρετσε για πάντα, παίρνοντας και εκείνος το δρόμο για την ανηφόρα του Προφήτη Ηλία.

Χρησιμοποίηθ' τη φράση "Φρουρά του χωριού" κυριολεκτικά και καθόλου μεταφορικά. Γιατί ο Χαράλαμπος Παπαδάκης με το ήθος του, την καλοσύνη, την ευγένεια και

την ανθρωπιά του, που ήταν τρόπος ζωής, ενός αιώνα σχεδόν ζωής, δύσκολης και βασανιστικής, αφού σ' αυτήν περιλαμβανόταν δυο μεγάλοι πόλεμοι, και ένας τρίτος, ο πιο ζοφερός απ' όλους, ο Εμφύλιος, όπου δοκιμάστηκε η τιμή, η ανθρωπιά και η αξιοπρέπεια του ανθρώπου. Κι απ' αυτήν τη δοκιμασία ο Χαράλαμπος Παπαδάκης βγήκε με το κεφάλι ψηλά, δικαιώνοντας τον αρχαίο δραματοουργό όταν έλεγε πόσο είναι ευφρόσυνο όταν ο άνθρωπος, άνθρωπος είναι αληθινός ("Ως χαρίεν άνθρωπος, όταν άνθρωπος εΐη" Μένανδρος).

Ο Χαράλαμπος Παπαδάκης και οι άλλοι σεβάσμιοι γέροντες του χωριού μας, με τις αρχές τους, που τους ήτανε βίωμα και κανόνες ζωής, στάθηκαν πράγματι φρουροί και υποδείγματα εφαρμογής αυτών των αξιών και των ανθρώπινων αρετών, και κάθε ανάμωμα μαζί τους ήταν ώρα ψυχικής ευφορίας, διδασχής και αγωγής ηθικής.

Θυμούμαι στην Κατοχή τη γαλήνια και καλοσυνάτη του μορφή, στο σπίτι του στα Καμαράκια, σ' εκείνες τις συνάξεις μας της Αντίστασης, για να δακτυλογραφήσομε στην παράνομη γραφομηχανή τις μεμβράνες με τα δελτία ειδήσεων ("Εδώ Λονδίνο, εδώ Λονδίνο") από τα συμμαχικά μέτωπα, και τις αντιστασιακές προκηρύξεις, τις οποίες τυπώναμε κατόπιν στον, παράνομο επίσημο, πολύγραφο. Τον πολύτιμο, επικίνδυνο και επικίνδυνο αποκτόμενο και κρυπτόμενο αντιστασιακό μας "οπλιισμό", τον οποίο έκρυβε - και μας έκρυβε και εμάς - στο σπίτι του ο Χαράλαμπος, αφιερώνοντας τον θανάσιμο κίνδυνο των κατακτητών, που περνούσαν έξω από την πόρτα του συνεχώς. Θυμούμαι που τα "όπλα" μας αυτά ("ο καθεΐς και τα όπλα του", ως λέει ο ποιητής) τα μεταφέραμε μετά, για περισσότερη ασφάλεια, στον Καλοσυκιά, στο αγροτικό σπιτάκι του αξέχαστου Γιάννη Παυλάκη, κρυμμένα σε δυο κοφίνια, σκεπασμένα με πατάτες φύτρου, για φύτεμα, υποτίθεται. (Η γραφομηχανή εκείνη μεταφέρθηκε αργότερα στα Ντουλιανιά, και σήμερα βρίσκεται στο Μουσείο Γαβαλοχωριού)...

Να επανέλθω όμως στον σεβαστό φίλο που χάσαμε. Άνθρωπος ακάματος, έξυπνος και μερακλής, είχε μεταμορφώσει με τον μόχθο του μιαν άνυδρη χωράφα σε γη παραδείσεια. Για να δημιουργηθεί βέβαια αυτός ο "Γκιούλμπαζές" (=Ροδόνας), όπως τον αποκαλούσε ένας μας, χρειάστηκε δουλειά πολλή, φοβερή και αδιανόητη σήμερα: Ατέλειωτα κι εξουθενωτικά σκαψίματα, ποτίσματα με κουβάδες στην αρχή, φυτεύματα, μπουλιάσματα, κλαδέματα κι άλλα νοικοκυρέματα του χωραφιού, με μέσα ελάχιστα, ακριβά και δυσεύρετα...

Τα ενθυμιάματα όμως αυτά της μορφής, του έργου και του μόχθου του αξέχαστου αυτού χωριανού, καθώς και των άλλων παλιών μας που ολοένα απέρχονται, δεν έχουν τελειωμό...

Τα τελευταία χρόνια ο Χαράλαμπος, αποστρατευμένος πια από τη δουλειά, που δε ντου την επέτρεπαν τα βαριά της ηλικίας, έζησε κοντά στα παιδιά του, περιβεβλημένος από τη στοργή και τη φροντίδα τους. Βραβευμένος ηθικά, και δικαιωμένος βλέποντας πως οι αρετές και τα χαρίσματά του τα πολλά μεταβίβασθηκαν σ' αυτά τα παιδιά, που μας είναι, σαν και τον πατέρα τους αγαπητά κι ακριβά χωριανάκια, μας

Σύνομέ μου Χαράλαμπε, Χαίρε!

X. M.

ΜΝΗΜΗ ΑΝΔΡΕΑ ΠΡΟΕΣΤΑΚΗ

Στον θάνατο

Κάθε άνθρωπος φεύγοντας από την πρόσκαιρη ζωή γράφει αλλά και αφήνει τη δικιά του ιστορία. Έτσι και ο προκείμενος νεκρός και συχωριανός μας Ανδρέας Προεστάκης έγραψε και άφησε την δικιά του ιστορία. Άνθρωπος της αγροτιάς του μόχθου και της βιοπάλης, καθημερινά πάλευε με τα χόματα αυτής της γης για να προσφέρει και να δημιουργήσει στην οικογένειά του. Με

την άξια σύζυγό του Ευτυχία απέκτησαν μια λαμπρή οικογένεια, τρία άγια παιδιά, που τιμούσαν από την κοινωμία μας. Άνθρωπος πιστός στο Θεό αλλά και στην οικογένειά του αγωνίζεται τον δρόμο τον καλό της ζωής. Όμως κάπου κάποτε τα πράγματα στη ζωή μας αλλάζουν, έτσι δυστυχώς άλλαξε και για τον Ανδρέα που δέχτηκε αυτή τη δοκιμασία της αρρώστιας του. Γνώριζα καλά πόσο υπέφερε και πόσο δοκιμαζόσουν στο κρεβάτι του πόνου όταν σε επισκεπτόμουν. Δίπλα σου πάντα η σύζυγός σου και τα παιδιά σου που κατέβαλαν και σου πρόσφεραν τα πάντα για να σε κρατήσουν στη ζωή. Δυστυχώς όμως σήμερα ήρθε το μοιραίο και άφησες την τελευταία σου πνοή κοντά τους. Φεύγεις απλά και ταπεινά γιατί απλός και ταπεινός ήσουν στη ζωή σου. Ο Θεός να αναπαύσει τη ψυχή σου και ας είναι ελαφρύ το χόμα του χωριού σου που θα σε σκεπάσει σε λίγο. Αιωνία σου η μνήμη.

Παπα Μανώλης Νικολακάκης

ΚΑΤΙΝΑ ΚΩΝ. ΤΣΑΚΙΡΑΚΗ

Το φύλλο αυτό της εφημερίδας μας βρισκόταν στο τυπογραφείο όταν πήραμε το θλιβερό άγγελμα του θανάτου ενός ακόμα αγαπημένου ανθρώπου μας, της Κατίνας Κ. Τσακίρακη, που έφυγε πλήρης ημερών, στην αγκαλιά των παιδιών της που της συμπαραστάθηκαν συγκινητικά σ' όλη τη διάρκεια της μακράς και οδυνηρής περιπέτειας της υγείας της.

Στην αξέχαστη θεία Κατίνα θα αναφερθούμε εκτενέστερα στο επόμενο φύλλο της Ελευθερόπολης

ΑΠΟΒΙΩΣΑΝΤΕΣ

Ο Δημήτρης Καλλιβρετάκης του Μιχαήλ, πέθανε στις 16 Δεκεμβρίου 2000.

Ο Αντώνης Παπαμαρκάκης, πέθανε στις 29 Δεκεμβρίου 2000.

Η Χελιουδάκη Ειρήνη του Δημητρίου, χήρα Νικολάου πέθανε στις 31 Δεκεμβρίου 2000.

Ο Ανδρέας Προεστάκης του Κωνσταντίνου, πέθανε στις 28 Ιανουαρίου 2001.

Ο Χαράλαμπος Παπαδάκης, πέθανε τον Δεκέμβριο του 2000.

Η Τασία Μπαχατέρα το γένος Τσακίρακι πέθανε στις 24 Ιανουαρίου 2001 στην Αθήνα.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ

Μετά τον ξαφνικό χαμό του πολυαγαπημένου μας θείου και αδελφού Δημήτρη Μιχ. Καλλιβρετάκη, αισθανόμαστε την ανάγκη να ευχαριστήσουμε το προσωπικό της μονάδας τεχνητού νεφρού του Νοσοκομείου Χανίων, για τις

υπηρεσίες που προσέφεραν στο θείο μας και συνεχίζουν να προσφέρουν στους νεφροπαθείς των Χανίων.

Αξίζουν συγχαρητήρια σ' όλη την ιατρική ομάδα για το ζήλο, την ευσυνειδησία, την ανιδιοτέλεια και υπομονή που τη διακρίνει.

Ιδιαίτερος όμως, θέλουμε να ευχαριστήσουμε το διευθυντή της μονάδας κ. Νίκο Καλλιβρετάκη και τον υποδιευθυντή κ. Γιάννη Τζανάκη για την ιατρική βοήθεια, την ανθρώπινη αντιμετώπιση, απλόχερη συμπαράσταση, την υπομονή και επιμονή που επέδειξαν όλο αυτό τον καιρό στο θείο και αδερφό μας.

Θέλουμε επίσης να υπογραμμίσουμε την μεγάλη προσφορά του αλτρουιστή γιατρού κ. Νίκου Καλλιβρετάκη στο Χανιώτικο λαό και να τονίσουμε ότι όσο υπάρχουν τέτοιοι γιατροί πιστοί στον όρκο του Ιπποκράτη και ταγμένοι να υπηρετούν τον ανθρώπινο πόνο, η κοινωνία μας μπορεί να ελπίζει, να νοιώθει μεγαλύτερη ασφάλεια σιγουριά και αισιοδοξία.

Μετά και την τέλεση του μνημόσυνου στις 21/1/01, στους Αρμένους Αποκορώνου, θέλουμε να ευχαριστήσουμε θερμά, όλους τους συγγενείς, φίλους και συγχωριανούς, που μας συμπαραστάθηκαν στον αφηνίδιο χαμό στις 15/12/00 του πολυαγαπημένου μας αδελφού και θείου Δημήτρη Μιχ. Καλλιβρετάκη.

Με απέραντη εκτίμηση
Οικογένεια Χρήστου Καλλιβρετάκη

Επαναλειτούργια του γραφείου της Β' ΔΟΥ ζητεί ο Δήμος Βάμου

Ένα από τα βασικά αιτήματα του Δήμου Βάμου προς τον πρωθυπουργό Κώστα Σημίτη κατά την επίσκεψή του στην περιοχή ήταν και η επαναλειτούργια του γραφείου της Β' ΔΟΥ που λειτουργούσε εκεί και εξυπηρετούσε τους κατοίκους της ευρύτερης περιοχής. Ο πρωθυπουργός είπε ουσιαστικά ότι θα εξεταστούν τα αιτήματά τους. Τώρα, οι κάτοικοι ελπίζουν αυτά που του ζήτησαν να τα δουν να υλοποιούνται. Και κυρίως να δουν το γραφείο της ΔΟΥ να επαναλειτούργει καθώς εξυπηρετούσε τόσο κόσμο.

**ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΣΤΑ ΧΑΝΙΑ
Ο Ελ. Βενιζέλος ως νομικός**

Πανελλήνιο συνέδριο με θέμα "Ο Ελευθ. Βενιζέλος ως νομικός", οργανώνουν στα Χανιά το ομόνυμο Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών και Μελετών και η Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Το συνέδριο θα είναι τριήμερο, με ξεχωριστό ιστορικό και επιστημονικό ενδιαφέρον αλλά και πολλές συμμετοχές επιστημονικών συλλόγων και ιδρυμάτων, θα πραγματοποιηθεί δε το καλοκαίρι.

**Έγραψαν στην
Ελευθερόπολη**

Αγαπητή Ελευθερόπολη

Μένοντας στο εξωτερικό τόσα χρόνια τώρα, έχω ξεχάσει πολλά... Δυστυχώς έφυγα μικρός και μεγάλωσα μαθαίνοντας για αυτήν την πατρίδα, τις Η.Π.Α.. Το μεγαλύτερο πρόβλημα που έχω μέχρι τώρα, είναι ότι στην Αμερική είμαι Έλληνας, και στην Ελλάδα είμαι Αμερικανός! Ναι, στην πραγματικότητα αισθάνομαι περισσότερο Αμερικανός και αρχίζω να ξεχνάω πολλά. Είναι όμως μερικά πράγματα τα οποία δεν μπορώ να τα ξεχάσω, είτε Έλληνας είτε Αμερικανός.... Οι αναμνήσεις και τα νέα του χωριού που, φέρνει η εφημερίδα σας είναι αδύνατον να σας τα περιγράψω. Αμερικανός ή Έλληνας, οι ρίζες μου είναι ακόμα στο χωριό. Το όνομά μου είναι Παναγιώτης Παπαγιαννάκης. Σας έγραφα πριν λίγο καιρό και μου στείλατε την εφημερίδα σας. Σας ευχαριστώ πάρα πολύ. Σας ζητάω συγγνώμη ξανά, αλλά δεν μπορώ να σας γράψω στα ελληνικά, ελπίζω να μπορείτε να τα διαβάσετε

Το πρόβλημα: Προσπάθησα να στείλω μια μικρή οικονομική ενίσχυση στην εφημερίδα, αλλά μετά από πολύ καιρό το γράμμα γύρισε "undeliverable". Σας παρακαλώ πολύ, μπορείτε να διορθώσετε την διεύθυνση και να μου την στείλετε πίσω, ή στην επόμενη εφημερίδα γράψετε, και για αυτούς στο εξωτερικό στείλετε τις οικονομικές προσφορές στο....."

...
Δεν μπορείς να φανταστείς πόσο με ευχαριστεί η

εφημερίδα σας. Μπορεί να μην το πιστεύεις αλλά είναι η μόνη εφημερίδα που διαβάζω κάθε λέξη. Μπράβο σας.

Σας ευχαριστώ πολύ
Π. Παπαγιαννάκης

Προς την εφημερίδα Ελευθερόπολις των Αρμένων ΑΘΗΝΑ

Αγαπητέ κύριε διευθυντά της Ελευθερόπολις

Με αυτό μου το γράμμα θα ήθελα να σας συγχαρώ για την τόσο ωραία δουλειά που κάνετε. Και να σας ευχαριστήσω που δεν παραλείπετε να στέλνετε την εφημερίδα σας ακόμα και στο εξωτερικό. Δίνοντάς μας την ευκαιρία να μαθαίνουμε τα νέα του τόπου μας και ιδιαιτέρως του χωριού μας. Λέω του χωριού μας παρόλο που δεν έχω ζήσει πολύ στους Αρμένους. Η αγάπη όμως όλων σας με κάνει να νιώθω πολύ δεμένος με αυτόν τον τόπο. Εκτιμώντας τις προσπάθειες για όσους εργάζονται για την εφημερίδα αυτή. Στέλνω μια μικρή χρηματική ενίσχυση με την ευχή.

Να προοδεύετε πάντα.

Με πατριωτικούς χαιρετισμούς
Μανώλης Μπολιανάκης
Μόντρεαλ Καναδά

ΔΩΡΕΕΣ ΣΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Οι κ.κ. **Ευάγγελος και Ιωάννης Ορφανάκης** προσέφεραν στην ενορία Αρμένων το ποσό των 40.000 δρχ. εις μνήμη και αντί ετησίου μνημόσυνου του πατέρα των **Μιχαήλ Ορφανάκη**.

Η οικογένεια του κ. **Δημητρίου Αβερκάκη** προσέφερε στην ενορία Αρμένων το ποσό των 100.000 δρχ. για την κατασκευή υπόστεγου, εις τον ιερό ναό Προφήτη Ηλία, νεκροταφείου εις μνήμη και αντί τριμήνου μνημόσυνου του παιδιού των **Ανδρέα Αβερκάκη**.

Η κ. **Στυλιανή Τερεζάκη** προσέφερε στην ενορία Αρμένων το ποσό των 50.000 δρχ. εις μνήμη του συζύγου της **Χρήστου Ιωάν. Τερεζάκη**.

Ο κ. **Ιωάννης Παπαμαρκάκης** προσέφερε το ποσό των 50.000 δρχ. στην ενορία Αρμένων εις μνήμη και αντί στεφάνων του πατέρα του **Αντωνίου Παπαμαρκάκη**.

Τα αδέρφια **Εμμανουήλ, Αργυρούλα και Άννα Χελιουδάκη** προσέφεραν το ποσό των 50.000 δρχ. εις μνήμη και αντί στεφάνων της μητέρας των **Ειρήνης Χελιουδάκη**.

Τα αδέρφια **Αντόνιος και Αργυρούλα Καβρουλάκη** προσέφεραν το ποσό των 50.000 δρχ. στην ενορία Αρμένων για την κατασκευή υπόστεγου στον Ιερό Ναό Προφήτη Ηλία, νεκροταφείο, εις μνήμη και αντί τριμήνου μνημόσυνου της αδελφής των **Αικατερίνης Καβρουλάκη**.

Η οικογένεια του πρώην βουλευτή Χανίων **Ιωσήφ Μιχελιογιάννη** προσέφερε το ποσό των 50.000 δρχ. εις την ενορία Αρμένων εις μνήμη και αντί τριμήνου μνημόσυνου της **Μαρίκας Μιχελιογιάννη**.

Εις μνήμη **Ανδρέου Δημ. Αβερκάκη** προσέφεραν στην ενορία το ποσό των 15.000 δρχ. ο παππούς και η γιαγιά **Ιωσήφ και Γεωργία Χανιαδάκη**.

Στην μνήμη και αντί στεφάνων **Χαράλαμπος Παπαδάκη** προσέφεραν στην ενορία τα παιδιά του το ποσό των 120.000 δρχ.

Στη μνήμη **Στυλιανής Παρασκευάκης** προσέφεραν στην ενορία το ποσό των 20.000 δρχ. η οικογένεια του **Χαράλαμπος Παρασκευάκης**.

Εις μνήμη **Μαρίας Μιχελιογιάννη** προσέφεραν στην ενορία το ποσό των 20.000 δρχ. ο **Θεόδωρος και Θέκλα Μουντουκαλάκη**.

Στη μνήμη **Βασιλικής Μανταδάκη** προσέφερε στην ενορία το ποσό των 100.000 δρχ. ο σύζυγός της **Γεώργιος Μανταδάκης**.

Στη μνήμη **Ανδρέου Δημ. Αβερκάκη** προσέφερε στην ενορία το ποσό των 5.000 δρχ. η κυρία **Λέλα Κωνσταντάκη**.

Στη μνήμη **Δημητρίου Καλλιβρετάκη** προσέφεραν στην ενορία το ποσό των 5.000 δρχ. η οικογένεια της **Κωνσταντίας και Αθηνάς Τζίνιας**.

Ο κ. **Παρασκευάκης Χαράλαμπος** προσέφερε το ποσό των 50.000 εις μνήμη και αντί εξαμήνου μνημόσυνου της συζύγου του **Στυλιανής**.

Το Εκκλησιαστικό Συμβούλιο Αρμένων ευχαριστεί θερμά τους ως άνω δωρητές.

Για το Εκκλησιαστικό Συμβούλιο Αρμένων
Ο Πρόεδρος
Παπα Μανώλης Νικολακάκης

16 ΜΙΚΡΕΣ ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Ο εορτασμός των Θεοφανίων στο χωριό μας

Με ιδιαίτερη λαμπρότητα και μεγαλοπρέπεια εορτάστηκαν και φέτος τα Άγια Θεοφάνια στο χωριό μας τους Αρμένους. Το πρωί στον ιερό ναό του Αγίου Νικολάου ετελέσθη η πανηγυρική Θεία Λειτουργία από τον εφημέριο μας **παπα Μανώλη Νικολακάκη**. Μετά το τέλος της Θείας Λειτουργίας ακολούθησε η τελετή του Μεγάλου Αγιασμού και ακολούθως σχηματίσθηκε ιερά πομπή από το ναό του Αγίου Νικολάου η οποία κατευθύνθηκε στις πηγές δίπλα από το κέντρο Πλάτανος όπου έγινε η κατάδυση του Τιμίου Σταυρού και ο Αγιασμός των υδάτων. Όπως και κάθε χρόνο έτσι και φέτος τον Σταυρό βούτηξε και ανέσυρε ο συγχωριανός μας **Νικόλαος Στυλιανομανωλάκης**.

Στον εορτασμό παρευρέθη ο πρώην βουλευτής Χανίων κ. **Ιωσήφ Μιχελογιάννης**, πλήθος Αρμενιανών και άλλων επαρχιωτών από τα γύρω χωριά και τα Χανιά καθώς και από άλλα διαμερίσματα της Κρήτης.

Χρόνια Πολλά και του χρόνου

Η ενορία έκοψε την πίτα της την οποία μοίρασε η εκκλησιαστική επιτροπή, στο κόσμο μαζί με άφθονη ταικοειδή προσφορά Αρμενιανών. Το φλουρί της βασιλοπίας έτυχε τυχερό φέτος στο εκκλησιαστικό συμβούλιο Αρμενίων που συνοδευόταν με δώρο ένα μπουκάλι ούισκι δωρεά του αρτοζαχαροπλάστειου **Ιωάννου Κοτρωνάκη Νιο Χωριό**.

Χρόνια Πολλά και του χρόνου

Το γλέντι του συλλόγου μας

Με συμμετοχή που ξεπέρασε κάθε άλλη χρονιά, έγινε στο κέντρο "Κονάκι", των αδελφών Σταυρακάκη, στις 17 του Μάρτη ο χορός του συλλόγου μας. Στους συγχωριανούς μας και τους φίλους τους κράτησε παρέα, μέχρι το πρωί, το συγκρότημα του **Βαγγέλη Πυθαρούλη**. Παρευρέθηκε ο βουλευτής Χανίων κ. υπουργός Υγείας **Μανώλης Σκουλάκης**, ενώ μηνύματα έστειλαν ο συγχωριανός μας Υπουργός Ανάπτυξης **Νίκος Χριστοδουλάκης**, οι βουλευτές Χανίων **Σήφης Βαθυράκης** και **Ευτύχης Διαμιανάκης**, ο δήμαρχος Αρμενίων **Παντελής Καρα-**

γιαννάκης, ο πρόεδρος του Τοπικού Συμβουλίου του Δημοτικού Διαμερίσματος Αρμενίων **Γιώργος Χαλβαδάκης** και ο εφημέριος του χωριού μας, **παπά Μανώλης Νικολακάκης**. Παρών και ο κοινοτοχωριανός μας Αντιπρόεδρος του Νομαρχιακού Συμβουλίου Αθήνας **Γιώργος Καστριανάκης** που μας αφιέρωσε την παρακάτω μαντινάδα:

Όστε να βρίσκετε ζωή
σε τούτον τον πλανήτη
θα στέκει ο Αποκόρωνας
για να τιμά την Κρήτη

Η πίττα της Ομοσπονδίας Συλλόγων Αποκορώνου

Σε μια σεμνή εκδήλωση, με την παρουσία του σεβασμιότατου **Μητροπολίτη Κυδωνίας και Αποκορώνου Ερνανίου**, έκοψε την πίττα της η Ομοσπονδία Συλλόγων Αποκορώνου, στην Κρητική Εστία, στις 11 Φεβρουαρίου 2001.

Στην αρχή της εκδήλωσης ανακοινώθηκαν τα βιβλία που εκδόθηκαν από Αποκορωνιώτες το 2000, και ανακοινώθηκαν τα μηνύματα που έστειλαν Κρητικοί βουλευτές και πολιτευτές. Ακολούθησε χαιρετισμός από τον πρόεδρο της Ομοσπονδίας κ. **Γάννη Λεντάρη**, και σύντομη ομιλία από το Σεβασμιότατο. Την πίττα έκοψε ο Σεβασμιότατος με τη βοήθεια του Προέδρου της Ομοσπονδίας.

Στη φωτογραφία διακρίνονται από αριστερά ο Β' Αντιπρόεδρος **Λιοδάκης Γεώργιος** από το Παιδοχώρι, ο Πρόεδρος **Λεντάρης Γάννης** από το Καθαμίτση **Αλέξανδρου**, ο σεβασμιότατος **Μητροπολίτης Κυδωνίας και Αποκορώνου Ερνανίος**, ο Α' Αντιπρόεδρος **Μαγγελάκης Ρούσος** από τις Βρύσες, και η Γενική Γραμματέας **Χατζηδάκη Μαίρη** από τον Κεφαλή.

Νέο φωτογραφικό υλικό στη διάθεση του συλλόγου μας

υλικό είναι πολύτιμο, και ιδιαίτερα χρήσιμο για τον σύλλογο για αυτό ευχαριστούμε τον **Μανώλη**. Στη φωτογραφία μια άποψη του χωριού μας από τη δουλειά του **Μανώλη**.

Την συλλογή του, που αποτελείται από περίπου 80 σλίστς (φωτογραφικές διαφάνειες), δώρισε στο Σύλλογο μας ο **Μανώλης Πιπεράκης** στα πλαίσια της προσπάθειας του συλλόγου για την δημιουργία και έκδοση αρχείου. Τα σλίστς έχουν σαν θέμα τους Αρμένους, ένα μέρος τους έχει τραβηχτεί από αεροπλάνο και δείχνουν το χωριό μας σε γενική άποψη, και τα υπόλοιπα δείχνουν γεπτονιές, δρόμους, σπίτια και αυλές. Τα σλίστς έχουν τραβηχτεί το 1980 και μέρος τους έχει δημοσιευθεί στα ημερολόγια του συλλόγου που είχαν εκδοθεί το 1992 και 1993. Το

Ενίσχυσαν οικονομικά την εφημερίδα μας

398	Βαθλιώτης Θόδωρος	10.000
399	Τερεζάκη - Παναγιώτου Ανδρονίκη	25.000
400	Σοφιάκης Στέλιος	10.000
401	Στυλιανομανωλάκης Τάσος	10.000
402	Ανώνυμος	5.000
403	Καθλιβρετάκης Γιάννης	10.000
404	Μαρινάκη Γεωργία	5.000
405	Ζκέρης Βασίλης	5.000
406	Μιγαδάκης Στέλιος	5.000
407	Βαγιωνάκης Γιάννης	10.000
408	Παπαγιαννάκης Σπύρος	5.000
409	Κουτσουπάκης Θόδωρος	15.000
410	Ανώνυμος	5.000
411	Καβρουλάκης Μανώλης & Καβρουλάκη-Μούγιος Αφροδίτη	15.000
412	Τσιτσιρίδης Μανώλης	5.000
413	Κουτσουπάκη - Τσαμίδου Αντωνία	5.000
414	Βασιλοπούλου Λίτσα	5.000
415	Μιχελογιάννη - Φατούρου Ασπασία	5.000
416	Καθλιβρετάκη - Νικολάου Ευαγγελία	5.000
417	Χριστοδουλάκη Ειρήνη	5.000
418	Ανώνυμος	5.000
419	Μαραγκουδάκης Ντίνος	5.000
420	Στυλιανομανωλάκης Γιάννης	10.000
421	Ανώνυμος	10.000
422	Μπουρνάζος Χαράλαμπος	10.000
423	Λεντάρης Γιάννης, Πρόεδρος Ομοσπονδίας Σωματείων Αποκορώνου Στη μνήμη Σταύρου Λεντάρη	5.000
424	Καβρουλάκης Κωστής	10.000
425	Κουρομικελάκης Βασίλης	5.000
426	Μαραγκουδάκη-Παράσχου Μαρίκα	5.000
427	Μιχελογιάννης Σήφης	10.000
428	Μαραγκουδάκης Γιάννης	5.000
429	Κοτίδου Μαρία	5.000
430	Βιριράκης Δημοσθένης	5.000
431	Κουρομικελάκη-Τσατσαρώνη Άννα	5.000
432	Πιπεράκης Μανώλης	10.000
433	Πιπεράκη-Σιώρη Μαρία	10.000
434	Υπουργείο Τύπου και ΜΜΕ	96.400
435	Σωτηρίου Γεώργιος-Διαγόρας	5.000
436	Τερεζάκη Δέσποινα εις μνήμη συζύγου της Μιχαήλ	20.000
437	Διαφωνίδης Κώστας	10.000
438	Οικογένεια Χρήστου Καθλιβρετάκη	10.000
439	Μποθανάκης Μανώλης	15.000
440	Παπαγιαννάκης Παναγιώτης	45 δολλάρια

Τους ευχαριστούμε όλους θερμά. Ιδιαίτερα ευχαριστούμε τους ξενιτεμένους συγχωριανούς μας που δεν μας ξεχνούν, καθώς και τον Γενικό Γραμματέα του Υπουργείου Τύπου και Μέσων Μαζικής ενημέρωσης συμπατριώτη μας **Νίκο Αθανασάκη**, και τον διευθυντή του γραφείου του, καλό φίλο **Νίκο Ποδιά** για την επιχορήγηση της εφημερίδας μας με το ποσό των 100.000 δραχμών.

Πράξη αξιέπαινη

Πράξη αξιέπαινη που αξίζει γι' αυτήν να συγχαρούμε τον εκλεκτό χωριανό μας **Γάννη Παντελή Τερεζάκη**, ο οποίος προσχώρησε δωρεάν εδαφική έκταση μήκους 135 μέτρων, και φάρδους 4 μέτρων, για την κατασκευή τμήματος αγροτικού δρόμου στην πίσω από τα μετόχια "Μυλοσώχωρα" πλευρά.

Ο δρόμος αυτός, που εντάσσεται στα έργα οδοποιίας του Δήμου Αρμενίων, έγινε με τη φροντίδα και προσωπική παρακολούθηση του Προέδρου του τοπικού Διαμερίσματος του Δήμου **Γιώργου Βασιή Χαλβαδάκη**, τον οποίο συγχαίρουμε επίσης.